

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Panegyricvs, Die Natali Academiae Theodorianae
Paderbornensis, Reuerendissimo, atq[ue] Illustrissimo
Principi, ac Domino, Theodoro, Episcopo Ecclesiae
Paderbornensis, S. R. I. Principi, Fvndatori Eivs ...**

Horrion, Johann

Paderbornæ, 1616

Liber Secvndvs. De Academia Paderbornae constituta.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14243

est veritatis cognitione dulcius, exardescunt nimirum dolore, quod vanissimarum rerum specie tamdiu fuerint ab ea percipienda, fruendaque retardati. itaque inflammati amore eius damni compensandi toti ad illam penitus intuendam, & complectendam incumbunt. Qui quidem æternum tibi, Princeps Illustrissime, gratias agent quod perfecto hoc Gymnasio & aditum facilem aperueris repertiendæ veritatis: & ea reperta fontem purissimæ, & liquidissimæ voluptatis.

Finis Libri Primi.

PANEGYRICI, DIE NATALI ACADEMIÆ THEODORIANÆ PADERBORNENSIS, EIVS ILLUSTRISSIMO Principi Fundatori oblati,

L I B E R II.

De Academia Paderbornæ constituta.

CAPVT PRIMVM.

Procemium.

MIRIFICVS ille, Princeps Illustrissime, VVestphalorum in omnem humanitatem, & scientiam liberalem amor, qui tam vberem hodie omnibus lætitiæ, & gratulationis afferre segetem videbatur, idem nescio quid obiecit quorundam mentibus, quod eas angat, neque sinat penitus acquiescere.

G

Prædi-

Prædicant illi quidem tuum istum excelsum, totamque, quoad licet, Remp. bene promeritis comprehendere gestientem animum, meritoque hanc Academiam tuam inter præcipua VVestphaliæ decora numerant. Verùm vt quisque quod valde diligit, id maximi estimat, ita sunt nonnulli, qui verentur, ne Academię dignitati, quam ipsi omni sibi ope ornandam esse ducunt, hic delectus abs te locus non ex omni parte respondeat. Negant enim Paderbornam tam magnifico Academiæ nomini parem esse. Quibus principio promptum esset respondere, quando quidem DEI voluntas ita tulit, vt Tuæ potissimum Celsitudini condendæ Academiæ animus esset, ac facultas, mirum nemini videri debere, si principem Imperij ac ditioris tuæ urbem, præ alijs hoc ornamento decorandam putaris. Cui enim prudenti venire posset in mentem alienam te potius Spartam ornaturum esse, quàm tuam? Ad hoc possem istorum orationem refellere, qui Academiam, nisi in ampla vrbe, collocari vetant, cum in vicis quoque omni mœnium, ac portarum præsidio nudatis nobilia gymnasia sita fuisse prodantur. Atque hæc adeò ex Academijs in Remp. non rarò fluxit vtilitas, vt quæ loca humilia, atque abiecta colere cœpissent, breui in visendam magnitudinem, celebritatemque crescerent. Verùm hæc nunc quidem oratione non vtar. Quanquam enim confidam ex hac institutione Academiæ, insignem cumulum ad Paderbornæ pristinam dignitatem accessurum, me tamen dies hodiernus admonet, ne in animo cuiusquam hæc patriar opinionem residere, eorum ornamentorum, quibus opus est ad idoneam sedem nobilium artium, vllum ei defuisse. Id quod ego tam firmis, illustribusque argumentis me confirmaturum esse confido, vt tametsi in manu tua fuisset, ac potestate, in qua VVestphaliæ vrbe Academiam poneres,

poneres, ceterisque omnibus consultò Paderbornam antetulisses, nemo id iniuria factum esse, jure queri posset.

C A P V T II.

Academię fundatio Episcopum maximè decet. Paderborna Episcoporum VVestphalię Vrbium dignitate prima.

ATQUE illud quidem nemo non rectè, & ordine factum faretur, quòd ab Episcopo, & sacro Principe hoc tam salubre consilium, & cura suscepta sit. est enim finitima procurationi sacrorum literarum, & doctrinę cura. Nam cum Episcopi proprium sit salutaris doctrinę tradendę munus, sitque ei, si quid minus sanum vulgò feratur, omnis culpa præstanda, præclare ex eo ratiocinatur Alexius Comnenus, eum cui publicè sit docendi potestas, ad leuandum onere Episcopum accedere. Non quòd, vt imperitè quandoque docuit Lutherus, renunciatio Doctorum in Academijs nihil distet ab ordinatione, & initatione legitimorum Ecclesię Ministrorum, & pastorum: Sed velut de rege sapienter scriptum fecit Xenophon, ei multis auribus, multis oculis opus esse, qui sunt viri rerum vsu & prudentia excellentes, ita de Episcopo scite dici potest, ei plura quoque ora esse oportere, quę populū erudiant. Quocirca decernit ibidem Imperator, vt tametsi Constantinopoli vectigalia doctoribus ab Imperatore sint constituta, ipsi tamen non nisi eius vrbis Archiepiscopi auctoritate ad docendi munus deligantur. Ex quo obseruat vir juris consultissimus Petrus Tolosas, ita

[In Nouell. cōst. 6]

[Lib. 8. de Instit. Cyri.]

[De rep. l. 18. c. 3. §. 8]

[Apud A.
dā Brem.
cap. 10.]

rectam rationem flagitare, vt qui in publicis Scholis iuuentutem erudiunt, ij ab Ecclesiæ præsulibus potestatem, & vectigalia à ciuili Principe consequantur. In VVestphalia autem cùm Imperator Carolus Magnus Episcopis iure suo cesserit, atque ita hos populos, vt ipse loquitur, pro amore reillius, qui ei victoriam contulit, ipsi tributarios, & subiugales deuotè addixerit, nã is Episcopus omnes penitus officij sui partes intelligit, ac perspicit, qui turpe existimat ex opibus, quas ciuilis Princeps bello partas sponte Ecclesiæ commodis consecrauit, non quantum Resp. flagitat, in doctrinarum cultum deriuari, quem ille, si eas retinuisset, omni ope alere, & ornare sui muneris esse duxisset. Ac licet omnes VVestphaliæ Episcopi in eadem esse causa videantur, tamen quoniam non videbuntur rationes Ecclesiarum exposcere, vt in singulis Academiae sint: vbi id in quæstionem vertitur, ad quem ex omnibus hæ partes sint deferendæ, equidem censeo eum, cuius Ecclesia dignitate cæteris antecellat, præclare facturũ, si, cùm ita tempora Reip. postulabunt, vtrò eas ipse sibi deposcet. Fere enim, cui excelsiorem locum maiores nostri tribuendum putarunt, ea Ecclesia opportunitate regionis, splendore, alijsque rebus est ornata, vt cùm amplitudinem quãdam suo Antistiti possit eius nomen afferre, verendum non sit, ne sapientiæ cultoribus non sit ornamento. Iam verò inter VVestphaliæ Antistites Paderbornensem obtinere, longè Principem dignitatis gradum, nemo est qui ignoret, nisi qui in ratione conciliorum Ecclesiasticorum, Conuentuumque Imperialium, & omnis memoria vetustatis rudis sit, atque peregrinus. Et erit quispiam qui miretur, in ea Vrbe constitui primam VVestphaliæ Academiam, in qua tot sæculis sit Ecclesia Cathedralis, cui cæteræ & antiquitate, &

te, & opibus, & prouinciarum amplitudine, clientelisque florentes non dubitent de honore concedere?

C A P V T III.

Religio Christiana Paderborna manauit in vniuersam VVestphaliam. Bonæ litteræ in VVestphalia ab initio comitatæ religionem Christianam.

DEINDE cui dubium est, quin Christiana religio Paderborna, velut à capite, in vniuersam VVestphaliam permanarit? Etenim gente vniuersa à Carolo Magno perdomita hic prima Synodus est habita, in qua primoribus, magnaque populi multitudine baptismo lustrata, salutare primum rogatæ leges, & iura sancita sunt. Itaque vir eruditus, & pius, qui Arnulfi Cæsaris ætate studijs litterarum, & sanctimoniam florebat, pulchra sanè imagine, Paderbornam eum locum esse scripsit, vbi duri ad eam diem, atque instar filicis indomiti Saxonum animi, ferro D. Caroli icti tandem in scintillam Christianæ fidei emicuerint. quæ scintilla in immensum postea crescens incendium, nō Saxones modò omnes, sed Vandalos quoque, aliasque remotissimas gentes corripuerit. Vnde idem existimauit Paderbornensi Ecclesiæ rubram crucem pro insigni relictam esse, quòd in ea primum Saxones, & VVestphali cruentis Caroli prælijs compulsi, sub hoc CHRISTI signo militare cœpissent. Quid tum postea? dicet quispiam. sit sanè VVestphaliæ Religio primum nata Paderbornæ. num ideò Academia insignib⁹

[Ann. Fræcorum, Regino, alij anno Domin. 777.]
[Apud Gobelin. in Cosmod. et 6. cap. 38]

vna digna est? non equidem id nunc pugno: sed tamen æquum esse censeo vt quæ ex Vrbe tota olim VVestphalia haufit Religionis initia, in ea ne ægrè ferat domicilium construi, vnde omnium, quæ quidem religioni ancillentur, artium ratio petatur. Equidem ipsas artes existimo, si rogarentur qua in Vrbe VVestphaliæ certam sibi sedem figi vellent, non aliam delecturas, atque eam, quam Religio, vnde in omnes plagas se latè diffunderet, primam optasset. Etenim illæ postquam vnà cum Religione inde ab vltima Britannia in has oras nauigarunt, omniumque fuerunt eius periculorum participes, tandem in hac Vrbe vnà cum illa primum stabile domicilium collocarunt. Constat enim sanctissimos illos viros, qui ex eadem prognati Saxonum gente, in Britannia, missam sibi Roma & fidei, & doctrinarum lucem hauserant, neutiquam commisisse, vt cognati Saxonix & VVestphaliæ populi alterutram ad se non importatam esse iure queri possent. Sic enim viderant à suis illis in Britannia præstantissimis magistris vsurpari, vt arctissima semper retineretur inter Religionem, Doctrinamque concordia. Cuius instituti præcipuam sibi laudem vendicat Theodorus Archiepiscopus Dorouernensis, qui natus Tharsi vrbe Ciliciæ, à Vitaliano Papa initiatus, in Britanniam venit anno CHRISTI DC LXVIII. Is cum sacris profanisque litteris esset insigniter eruditus, haberetque suorum laborum socium, atque comitem Adrianum Abbatem natione Afrum virum item doctissimum, mirificum studiorum ardorem in Britannia omnium animis iniecit. Audi enim quid de vtroque narret Venerabilis Beda. Quia, inquit, litteris sacris, simul & sæcularibus, vt diximus, abundanter ambo erant instructi, congregata discipulorum ca-
terua,

[Beda lib.
4. hist. ca.
1.]

[Lib. 4.
hist. Eccl.
Angl. cap.
2.]

terua, scientiæ salutaris quotidie flumina, irrigans
 dis eorum cordibus emanabant, ita vt etiam me-
 tricæ artis, Astronomicæ, & Arithmeticæ Eccle-
 siasticæ disciplinam, inter sacrorum apicum vo-
 lumina suis auditoribus contraderent. Indicio
 est, quòd vsque hodie supersunt de eorum disci-
 pulis, qui Latinam Græcamque linguam æquæ ac
 propriam, in qua nati sunt, norunt. Neque vn-
 quam prorsus ex quo Britanniam petierunt An-
 gli feliciora fuere tempora, dum & fortissimos
 Christianosque habentes reges, cunctis barbaris
 nationibus essent terrori, & omnium vota ad nu-
 per audita cœlestis regni gaudia penderent, &
 quicumque lectionibus sacris cuperent erudiri,
 haberent in promptu magistros qui docerent.
 Delectat me, fateor, Princeps Illustrissime, hæc sanctissimi,
 & eruditissimi Theodori memoria vel eò, quòd te eiusdem
 auspiciatissimi nominis Præsulem, sentiam eandem tempo-
 rum felicitatem VVestphaliæ conciliare conari. Quid
 enim aliud agis, quid moliris, nisi vt Respub. pacis otio, &
 tranquillitate aliquando reddita, omni diuinæ humanæq;,
 sapientiæ vbertate perfruatur? Huius è Theodori ludo
 prodierunt viri illi sanctissimi Bonifacius, Suibertus, E-
 vvaldi & alij, qui paullò post eius excessum, vt hanc, vici-
 nasq; terras CHRISTO subiungerent, inde sunt profecti.
 Non enim illi solam religionis, verùm etiam omnis libera-
 lis doctrinæ lucem se afferre profitebantur. Sed nimi-
 rum diu nimium nostrates vtramque sunt aspernati: diu
 frustra stabilem in VVestphalia sedem, & domicilium que-
 sierunt.

fuerunt. Si quidem inter assiduos fremitus armorum, & rebellium bacchationes nusquam tutò templa, nusquam scholæ ponebantur. Interea extra VVestphaliã, quæ media patriæ iactatione eripi poterant, sub idoneis magistris VVestphali adolescentes Christianis moribus, & doctrinis utcumq; tingebantur. Nam Traiecti ludus erat, quem D. Gregorius regebat D. Bonifacij Martyris auditor. In eo S. Ludgerus, qui deinde primus Monasterij Antistes fuit, erudiebatur, & vnà cum eo, ut ipse loquitur, quidam de nouella Dei plantatione diebus nostris inchoata Fresonum, & Saxonum. VVirceburgi quoque D. Caroli voluntate duodecim nobilissimi adolescentes, D. Burckardi præceptis imbuebantur, è quibus duo primi Paderbornensis Ecclesiæ Præsules sunt delecti. Quid quod eiusdem Imperatoris instituto Romæ eiusdem gentis quasi quoddam seminarium fuit, quod Schola Saxonum dicebatur, non longè ab æde S. Petri, ut in ipsa quasi Catholicæ Religionis arce vna pietatem, litterasque condiscerent? At verò postquam Magni Caroli inuicta virtute in Paderbornensi Synodo totius VVestphaliæ consensu CHRISTI fides suscepta est, noluit illa sine comitatu bonarum artium, ac disciplinarum, quas constantissimas aduersis suis rebus comites habuerat, patefactos jam sibi VVestphaliæ fines ingredi. Idem igitur dies, eadem Synodus, eadem Paderborna omnium quæ deinde in VVestphaliã extiterunt & templorum, & Scholarum, vno eodemque decreto fundamenta posuit. Parne erat eam eius boni expertem remanere, cuius ipsa cæteris vrribus, ac terris tamdiu frustra expetitam facultatem obtulerat? Potestne illa indigna videri, quæ omnium disciplinarum honestarum vocibus personet, in qua primum illa vox audita est consentientis, conspirantisque VVestphaliæ, ut armis

[S. Ludgerus in cõmem. de SS. Bonifacio, & Gregorio.]
 [Vide Baron. in Mart. ad 10. Nou.]

armis positis, abiecta impietate, exturbata barbaria, pax, religio, humanitas, & humanitatis parentes bonæ litteræ cohererentur?

C A P V T IV.

Olim quoque & inferiores, & sublimiores doctrinæ Paderbornæ flourerunt.

VIDE, Princeps Illustrissime, quæ mens fuerit maiorum tuorum, grauiſſimorum huius Urbis Antistitum, quibus non mediocri studio fuit, in ea omnium artium studia nutrire, quibus salutaris fides propagatur, atque defenditur. Intelligebant enim VWestphalis vsuuenisse, quod alicubi confirmat Augustin⁹: *[Ep. 20. ad Bonif.]* Multis, inquit, profuit (quod experimentis probauimus, & probamus) prius timore vel dolore cogi, vt postea possint doceri. Igitur quo in loco, terrore armorum fortissimi Imperatoris compulsa VWestphalia, Christiana sacra suscepit, in eo prouidendum sibi putarunt, ne vnquam deessent magistri exercitationesque doctrinarum. Quæ tametsi nullo fere tempore omninò jacuerunt, fuit tamen cum eo ardore celebrarentur, vt, præter hodiernum Academiæ nomen, nihil admodum desiderares. Quæ enim tempestate, vt alios præteream, Meinvercus ille Paderbornæ nobilissimum decus, ad clauum huius Ecclesiæ sedebat, non modò optimi Latinitatis auctores Sallustius, Virgilius, Statius explicabantur, verum etiam florentissimi adolescentes, Rhetoricis, Dialecticis, Arithmeticis, Geometricis, Phisicis, omni deniq; genere liberalis eru-

H

lis eru-

lis eruditionis informabantur. Eius vestigijs cum alij deinceps Antistites, tum præcipue is qui duodecimo loco huic Vrbi præfedit, Imadus, ipsius Meinverci è sorore nepos, institit, qui seuerissima auunculi disciplina, à pauxillo puero, ad omnem sanctimoniam, sapientiamque laudem institutus, non commisit, vt tanto viri sanctissimi labore accensa rerum pulcherrimarum studia, suo tempore restinguerentur. Atq; vtinam vetustatis iniuria, atque crebra huius Urbis, & primariae Ecclesiae deflagrationes paullo plura nobis huius tam præclaræ voluntatis reliqua monumenta fecissent. esset profectò vnde liquidò disceremus sapientissimas tuas, Princeps Optime, curas & cogitationes, cum præstantissimis maiorum tuorum consilijs ita congruere, vt non tam eorum virtutem æmulando expressisse, quam ipsos tanto interuallo viuos in te, spirantesque retulisse videaris. Nunc autem, tuarum quidem virtutum formam integram, & vndequaque emicantem splendorem intuemur: illorum autem quæ fuerit species, velut è reliquis nobilium statuarum frustis coniectura assequimur. Cuiusmodi sunt versus, quos hic ipse Imadus, de quo nobis est sermo, inscripsit vestibulo voluminis peruetusti, in quo sunt Philonis Iudæi nonnulla monumenta. Id volumen è miserabili naufragio ornatissimæ bibliothecæ, quam ille bonis artibus adiuuandis extruxerat, tuo Princeps Illustrissime munere, vnà cum alijs præstantissimis libris, in Collegio nostro visitur. Versus porrò Imadi sunt hi:

Ecclesiae CHRISTI, sanctæque DEI Genetrici,

Offert hunc librum deuotus Præsul Imadus.

Quibus verbis ostendit sapiens Antistes, non sibi modò curæ fuisse, vt perpetuò Religionem honestis artibus copularet, sed etiam cum immortalium ingeniorum partus ad locupletandam his talibus Ecclesiam perquireret, id perinde

DEO

D E O gratum existimasse, atque si aras, & templa poneret. Qui ita de codicibus, mutisque membranis sentiebat, quid is se facere credebatur, cum ipsos adolescentium animos, quorum paullo post innocentia, atque doctrina Ecclesiae dignitas niteretur, optimis disciplinis imbueret? Si enim qui rudes hominum animos C H R I S T O conciliant, ij quoddam sacrificij genus, ut est apud Apostolum, D E O faciunt, [Rom. 15. v. 16] nihilne operantur, qui ipsos plurimorum magistros mox futuros omnia ea litteratura expoliendos curant, qua sit opus ad tam augustum, & humano generi salutare munus pro dignitate sustinendum? Equidem nihil dubitem negare ullam hecatomben D E O perinde decoram, gratamque esse potuisse, atque ornatissimus ille nobilium adolescentium coetus, qui illis temporibus in Paderbornensi Ecclesia, cum omnium praestantium artium scientiam percipissent, alij ad alias Ecclesias regendas vocati, illustribus suam quisque promeritis ornauerunt.

C A P V T V.

Viri sanctitate, & doctrina illustres,
qui è Paderbornensi Gymnasio
prodierunt.

I N ijs fuisse legimus Vnyvanum Meinverci, atque [Adam. Bremen. c. 86] Imadi propinquum, qui è Choro Paderbornensi, ut loquitur Adamus, assumptus, atque à S. Henrico Archiepiscopus Bremensis renunciatus, satis ostendit, praecleara se quaedam Paderbornae sapientiae, & virtutis rudimenta posuisse. Hic est enim ille Vnyvanus, qui Bernardum Saxoniae ducem res novas aduersus Henricum sanctissimum Caesarem molientem, omnes Saxoniae Ecclesias

inaudito scelere vexantem, & quod nefas est dictu, Vandalorum gentem per summam impietatem à Christianis sacris ad Ethnicam superstitionem minis armisque cogentem fregit, ac domuit. Ille perpetua necessitudine doctissimis viris iungebatur, quos partim nusquam ab latere suo dimittens, omnibus in negotijs adhibebat: partim ad traducendos ad CHRISTVM populos in Daniam, ac Norvvegiam amandabat. In illo tanta erat fluxarum opum despicientia, vt non dubitaret, ingentibus Ecclesiæ suæ sumptibus, atque iacturis, Aquilonares reges, populosque prensare, & dum eorum animos CHRISTO conciliaret, suarum fortunarum detrimenta in lucro ponere. Educat[us] est deinde Paderbornæ cum Imado S. Anno Archiepiscopus Colonienfis, vt refert auctor vitæ S. Meinverci. neque refert, quod eius institutio à Lamberto Schafnaburgensi, & alijs, Ecclesiæ Bambergensi attribuitur. Id enim eò factum esse suspicor, quod idem deinde Bambergensis Ecclesiæ Scholasticus fuit, atque ita cum in vtraque litteras didicisset, potius habita est ratio eius, in qua præterea docuisset. Facile quoque indaxerim animum, propter incredibilem D. Henrici in vtramque Ecclesiam amorem, & pietatem tantis munificentia documentis testatam, ea tempestate singularem quandam Paderbornensium cum Bambergensi Ecclesia amicitiam, ac societatem intercessisse. nam post mortem quoque D. Henrici, Poppo Paderbornensis Episcopus, qui Imado successit, Bambergensis Ecclesiæ Præpositus fuerat: vt jam non sit necesse peruestigare, quemadmodum fieri potuerit, vt idem S. Anno & Bambergæ, & Paderbornæ sit eruditus. Porro de S. Annonis laudibus dicere quid attinet? Cui enim ignota est illius viri prudentia, qui Henrico III. Cæsare necdum ad regnandum maturo, cum eius esset tutor designatus, vniuersum

sum

sum imperium aliquot annos suis humeris sustinuit. Quis de eius facundia nihil legit, quo dicente complorantium gemitu templa personabant? Nam morum sanctitas tot miraculis confirmata diuinitus, & publicis Ecclesiae factis consecrata latere neminem potest. Annoni jungitur ab auctore vitæ B. Meinverci, in Gymnasio Paderbornensi condiscipulus, Fridericus Monasteriensis Episcopus, nempe is qui Sextus decimus est ordine; si Krantzio credimus, Marchionis Misniae filius. Hic quantum ex Annonis, & Imadi contubernio, ac condiscipulatu profecerit, perpetua in viros doctos voluntate, & singulari quadam excelitate mentis ostendit. Forte cum Monasterium venisset, reperit viros Ecclesiasticos non paucos, doctos iuxta ac pios, laudabilem inter se quandam Religionis, & litterarum societatem coisse. Ad hunc cœtum, ut est in excellentibus ingenijs insatiabilis proficiendi cupiditas, sese euectigio aggregavit. Factus deinde Episcopus ad eam Sacram D. Mauritij in suburbano extruxit, fundatoque ad eam honestissimo Canonorum Collegio, quantum in se fuit prouidit, ne vnquam Ecclesiae suae eorum hominum copia desset, quorum institutis, ac moribus plurimum ducebatur. Et quanquam, cum infula Magdeburgensi à plurimis dignissimus iudicaretur, Veziloni D. Annonis germano posthabitus est, tamen nihil animo fractus, aut deiectus, illustre de se documentum dedit, non esse quod, qui jam inde ab adulescentia, virtutum sibi, & sapientiae ornamenta pararunt, altiozem alijs dignitatis gradum inuideant, cum in eorum sit manu, in quocumque fuerint collocati, proprium ei quoddam decus ac splendorem impertiri. Hos consecutus est S. Altmannus, qui, ut loquitur eius vitæ scriptor, Paderbornæ ad regimen scholarum delectus, multosque annos eo munere præclare functus, primum Præpositus Aquigranen-

[ibid.]

[Metrop. 1. 5. c. 8]

[Chron. Monast. MS.]

[Edita à V. Cl. Sebast Tég-nagel è Bibliotheca Casarica.]

[Lamb.
Schafn
an. 10, 6]

[Helmoldus
histor. Slau.
l. i. cap. 43.
Krantz l.
6. Metrop.
cap. 2. Sa-
xon. l. 5. c.
29.]

granensis, ac deinde Episcopus Patauiensis est renuncia-
tus. Is in conuentu Triburienfi, vbi Henrico Tertio Im-
peratore grauiffimorum criminum à Principibus reo fa-
cto, atque à Gregorio VII. Pont. Max. facris interdicto de
summa Reipub. agebatur, vnà cum Sigehardo Patriarcha
Aquileienfi, eiusdem Pontificis vicem egit, vir, vt ait
Lambertus, **Apostolicæ conuersationis, & magna-
rum in Christo virtutum.** Neque verò præteriri de-
bet Vicelinus vir longè sanctiffimus, quem Holfatorum,
plurimorumque ad Aquilonem populorum Apostolum
recte dixeris. Ad eorum salutem procurandam cum ef-
set designatus à DEO, essetque insigni vitæ integritate,
sed minimè pari doctrina præditus, huius ei quoque com-
parandæ casum obtulisse dicitur. Versabatur Vicelinus
in vltiori Saxoniam, in familia feminæ illustris, cuius tene-
ros liberos erudiebat. forte, vt inter potentium asseclas, &
familiares fieri solet, fuit qui herilem illi gratiam, felicesque
successus inuideret. Is cum summa viri innocentia nul-
lam obtrectandi materiam daret, inscientiam exagitare
aggreditur. Promit versum ex Achilleide Statij Papinij,
cuius explicatio aliquid supra vulgus eruditionis exposce-
ret. Eum locum sibi explanari conuitio flagitat. hic, cum
bono Vicelino hæreret aqua, ille scilicet illudere, & expro-
brare, quòd ipse rudis & imperitus alios se docere posse
confideret. Pupugit hæc oratio, vt minimè malum, ita
neque vilem abiectumque animum. Ergò dolore dissimu-
lato, atque in discendi studium conuerso, Paderbornam
aduolat, vbi sub Hermãno viro doctiffimo, de omni prope
genere doctrinarum scholas celebrari cognorat. Ibi tan-
tum progressionis breui habuit, vt magistrum subinde in-
docendo subleuaret, & secundas partes ageret, mox etiam
Bremæ Ludum ipse administraret. Aliquot post annis, cum
ferre

ferre non posset in Slauorum, siue Vandalorum gente, quorundam scelere, fidem Christianam vulgò abijci, atque prodi, sanctius quoddam docendi munus est exorsus. Traiecto siquidem, cum aliquot eiusdem propositi socijs, Albi, & facta ab Henrico Vandalorum Principe potestate, viginquinque ipsos annos per incredibiles ærumnas, summamq; vitæ sanctitatem, toto animo ad reuocandos ab Idolis ad CHRISTVM populos incubuit. Ad extremum ab Hartvvico Hamburgensi Archiepiscopo, Aldenburgi, quæ Ecclesia complures annos Slauorum furore deserta squallebat, jam grandis natu Episcopus est constitutus. In quo dignitatis gradu nihil de illa pristina docendi, miserisque ad frugem reducendi contentione remisit, neque vnquam remisisset, nisi plura quotidie pro DEI gloria sanctè facere, & fortiter pati meditantem mors oppressisset, atque ad partem tot laboribus in cœlo palmam aliquando vocauisset. Hos tales ac tantos viros, cuiusmodi vix singulos singulæ ætates ferunt, vno fermè seculo omnes Paderborna formauit, vel perfecit, quo tempore non in ea modo à ciuibus, sed etiam ab exteris simul de Christianæ virtutis, simul de ingenuarum artium gloria certabatur. Tunc omnibus persuasum erat, flagitium esse si, cum parens liberis patrimonium augere laboraret, animi bona, quibus Reip. profint habeant necne, flocci non faceret. Tunc maiorum insignia, & natalium splendor ei probro censebatur esse, qui, dum per ætatem liceret, propria sibi decora non quæsisset, quibus relictam à progenitoribus claritudinem tueretur, & augetet. Tunc seriò sentiebant viri Ecclesiastici dignitatem illam sui ordinis, quam maiores nostri, præ ceteris gentibus, opibus, clientelis, ditione florentissimam esse voluerunt, sine Christianæ sanctitatis, & rectæ scientiæ studijs, in quibus omnis eorum vera gloria vertitur, retineri nullo modo

modo posse. Tunc denique Antistites perinde erant animati, atq; te, Princeps Illustrissime, nunc videmus, vt me hæc ipsa reputantem spes oblectet fore, vt, cum tu nobis Meinverci, atque Imadi felicia tempora restituas, si hæc iuuentus ad omne decus nata, tuis sapientissimis consilijs, optatisq; respondeat, ex ea Annones, Altmannos, Vicelinos aliquando videamus.

CAPVT VI.

Paderborna Imperatorum in VVestphalia proprium domicilium.

SPERO equidem neminem fore tam duri oris, qui, cum tot Reip. lumina se Paderbornæ exortum, lucemque suam acceptam ferre testentur, etiam ambigat, sitne Paderborna præstantibus ingenijs percolendis idonea. Potest tamen horum sententia sapientissimorum Principum auctoritate confirmari. Sic enim adhuc in deligendo constituendis Academijs loco obseruatum est à prudentibus: quibus in Urbibus Principes commorantur, eadem opera gymnasij celebritate dignas iudicari. Primum enim hoc amore Principem in bonas litteras esse oportere, vt eas, quantum fieri potest, assiduò in oculis, atq; in sinu ferre desideret. Deinde magni referre ad integritatem doctrinæ conseruandam, iuuenumque licentiam refrenandam, ipso Principe, grauißimisque viris, quorum consilijs in Rep. vtitur, arbitris, tractari studia litterarum. Denique, quæ in eligenda sibi sede Principes sequi solent, cæli salubritas, soli vbertas, atq; amœnitas, eorum quæ ad victum cultumque pertinent vilitas, & copia, secura pax, & tranquillitas, aliæq; eiusdem generis commoditates sunt eæ ipsæ, quas spectare Academiarum institutio-
res ju-

res jubentur. Tametsi verò quibus locis ij quoque Princes se tenent, qui non in summo sunt totius Reip. gradu, pleraque minimè abhorrent à rationibus hominum litteratorum, tamen quoniam neque illi prouincias habent amplissimis regionibus terminatas, neque omnes prouinciæ pares rerum omnium honestarum commoditates, perspicuum est, eas demum vrbes, ante alias, bonarum artium gymnasijs accommodatas esse, quas supremi Reip. Princes suo domicilio cohonestant. Porro quamuis in VVestphalia nunquam Imperatores nostri stabilem ac perpetuam sedem constituerint, tamen quotquot adhuc in ea versati sunt, non obscure præ se ferre visi sunt, si quæ eos Reipubl. utilitas in VVestphalam accerferet, non alibi libentius, quàm Paderbornæ habitaturos esse. Atque vt à D. Carolo Magno Augusto exordiar, qui primus hanc terram non tam vestigijs, quam victorijs peragravit, vbi ille crebrius, vbi diutius morabatur? Vbi contrahebat copias? vbi fessas vires recreabat à prælio? vbi audiebat supplices? vbi jus dicebat populis? vbi respondebat legatis? vbi habebat consilium? vbi leges ferebat? Nonne Paderbornæ? Huc ille anno CHRISTI DCC LXXVII. omnes fermè Saxonie primores congregatos Christiana sacra suscipere, & Sacramentum dicere coegit, nunquam se à I E S V C H R I S T I fide, nunquam à suo posterorumque imperio descituros. Si fallerent, nihil causæ dicturos, quin capite deminuti, libertate, fortunisque omnibus multarentur. Hic eodem conuentu tres Saracenorum Princes inde ab Hispania profecti, sunt auditi. Huc anno DCC LXXXII. ante illustrem illam victoriam, cum ingenti ad Hasam annè prælio prope est debellatum, suos conduxit exercitus. Hic biennio post, iterum concilium habuit, cum à Carolo Iunioris ipsius Magni filio VVestphali ad Luppiam fusi fugatique

[Ann.
Franc. Re-
gino, &c.]

[Anastasi
Biblio-
thec. in vi
ta Leo-
nis]

[Annales
Ludouic
ci. qui A-
stronomo
tribun-
tur]

tique essent; vnaque jam illa deliberatio perfectam, con-
stantemq; Reip. quietem moraretur, quemadmodum Vi-
ticindus, & Abbio perduellium duces, in regis potestatem
venire possent. id quod haud multò post est adeptus. Deni-
que qui tandem potuit luculentius demonstrare, quanti
ex omnibus VVestphaliæ vrbibus vnam faceret Paderbor-
nam, quàm cum anno DCCCXCIX. Leonem III. Pont.
Max. inaudita crudelitate à consceleratis Quiritibus lin-
gua oculisq; captum, & vrbe profugum accepit? Erat in
Carolo singularis aduersus excelssimum illud Apostolica
dignitatis fastigium pietas, & obseruantia. Erat Leonis ea
virtus, & innocentia, quæ ob admirabilem exacta lingua,
erutisq; oculis videndi, ac loquendi facultatem conserva-
tam diuinitus, vel in priuato coli mereretur. Ipsa deniq;
tanti viri calamitas omnibus se officiis, atque honoribus
leniri, & compensari postulabat. Ad hæc omnia delegit rex
sapientissimus Paderbornam, quæ vna tam augusta illi visa
est, vt non modo duos simul summos orbis Christiani
Principes capere, & complecti posset, sed etiam cum alte-
rius, qui hospitio inuitabat magnitudine animi paria face-
re: alterius qui accipiebatur ita diuturnum, & acerbum do-
lorem, luctumque demere, vr honori non deesset. Neque
verò hoc Imperatoris omnium maximi de Paderborna iu-
dicium, vnà cum ipso extinctum, sepultumq; est, sed per-
uasit, ac permanuit ad posteros. Siquidem Ludouicus Im-
perator cognomento Pius Caroli M. filius, ANNO CHRIS-
TI DCCCXV. cum Haraldus Danorum Rex ab amulis re-
gno pulsus in eius fidem, atque clientelam se contulisset,
opemque posceret, non solum Saxoniam, sed etiam Vanda-
liæ proceres huc cœgit ad commune consilium, cum
de his auxilijs Dano ferendis, tum de ceteris Reipubl. com-
modis. Huius quoque filius item Ludouicus, cui in par-
titione

titione auiti regni, vltior Germania obtigerat, postquam
 Obotritos defectionem molientes, caso eorum rege Goz- [Ann.
 zomuile, bello domuerat, anno proximo sequenti, qui fuit Fran.]
 à C H R I S T O nato D c c c L x v. Paderbornæ genera-
 lem conuentum habuit, cui & fratrum eius Lotharij Cæ-
 faris, & Caroli Galliarum regis, atque etiam Norman-
 norum, Slauorum, Bulgarorum legati interfuerunt. D. ve-
 rò Henrici Imperatoris, vt sanctitate, ita rebus domi, atque
 militia sapienter, & fortiter gestis longè clarissimi, egre-
 giam in hanc urbem voluntatem, qua tandem oratione
 consequar? Num dies vllus Paderbornæ illuxit gloriosior
 quarto Idus Sextiles (qui D. Laurentio Martyri sacer est) [Adelbol-
 ANNI M. II. quo die D. Kunegundis Augusta, D. Henrici dus in vi-
 non tam Imperij, quàm cælestis cuiusdam castimoniam con- ta S. Hen-
 fors, in oculis ipsius Cæsaris, atque omnium prope Germa- rici.]
 niæ Principum, à VVilligiso Archiepiscopo Moguntino in
 æde sacrarum principis, imposito diademate rite est inau-
 gurata? Quando verò Henricus deinde pedem vnquam in
 VVestphaliam attulit, quin Paderbornam reuiferet? Non. [Ditmar^o
 anno M x i i I, cùm Paschales ferias, non altero post anno, Chrō. 6.]
 cùm natalem Christi hîc egit. Non anno M x v i I. cùm. [Idē 1. 7.]
 bellum moturus magnis copijs aduersus Boleslaum Polo-
 niæ Ducem, Kunegundem Augustam huc accersijt. Non. [Vita B.
 propinqua jam morte, cùm diutius Paderbornæ apud Meinver-
 Meinvercum diuersatus, incertum reliquit, plusne am- ci c. 78.]
 plissimis largitionibus huius Ecclesiæ opes auxerit, an vir-
 tutem illustribus sanctitatis documentis inflammavit.
 Quid eius successor Conradus cognomento Salicus? non
 ille anno M x x v. id est ipso principatus exordio, Epiphaz [Chroni-
 niam domini in Paderbornensi ciuitate, vt loquū- con M. S.
 tur annales, more regio peregit? Nonne anno eiusdem P Christo-
 phori Bro-
 vveri]
 I 2 seculi

[Vita S.
Godchar
di c 27.]

[Lamber-
tus anno
1050.]

[In proce-
mio.]

seculi XXX. idem Imperator die CHRISTI natali erat in
Ecclesia Paderbornensi, cum Aribogruuissimus, & integer-
rimus Archiepiscopus Moguntinus, pro concione, ipsum
Cæsarem, & Episcopos, qui frequentes conuenerant, ut si-
bi bona eorum venia Romam pietatis causa proficisci li-
ceret, clerum verò omnem, ac populum, ut remissionem
peccatorum sibi à domino exposcerent orauit? Cui affine
est, quod de D. Bardone item Moguntino Antistite, qui
proximè Aribonem consecutus est, Lambertus comme-
morat. Is tam admirabili fuit sanctitate, ut eam DEVS
luculentis prodigijs illustrarit, tam inusitata dicendi vi, ut
Chryfostomi nomen inuenerit. Vtriusq; illustre speci-
men dedit Paderbornæ, coram Henrico Cæsare eius nomi-
nis secundo, vel, ut alij malunt, tertio. Ibi enim cum, ut so-
lebat, verba pie, & disertè fecisset in ornatissimo Cæsaris, &
Principum consessu, ipso die Pentecostes, denunciauit
propediem se moriturum, atq; eodem mense decessit. De-
nique hodie quoque visuntur Paderbornæ aedes, quas ve-
tus fama est Henrici IV. Imperatoris fuisse, esseque eas, qui-
bus Leo Pontifex, cum apud Carolum diuertisset, est rece-
ptus. Neq; verò nunc attinet aliorum Regum ad hanc vr-
bem accessu, ludis equestribus, cæterisq; celebritatibus co-
memorandis immorari, cum hæc pauca satis ostendant,
quo in numero ab ijs, quos adhuc recensuimus, sit habita,
in eodem Paderbornam superioribus seculis apud omnes
prudentes fuisse, & porrò esse oportere. Verè enim ante
annos septingentos ad Bissonem quartum huius Urbis Epi-
scopum scriptum est ab erudito scriptore de Translatione
Reliquiarum S. Liborij: Inter omnia loca principalibus
Ecclesijs constituendis destinata speciali quadam di-
gnitate Paderbornensis sedes præcellit. Neque
immeritò ab Erinhero, qui vitam S. Heimeradi Presbyteri
Tutelar

Tutelaribus Hafungensis versibus descripsit, appellatur sedes Regalis. Quid ni enim Regalis, quæ tot Regum studiis est cohonestata? Referam versus expertes illos quidem artis, sed tamen qui veteris memoriæ de Paderborna sententiam, sine fisco, nobis exponunt. Sic enim ille ingressus sermonem de B. Heimeradi cum Meinverco Antistite congressu:

Est locus egregius Patherbrunnon vocitatus: hunc
Is quoq; regalis sedes & Pontificalis.

Quod si quis ergo præterea percunctabitur, quid ita, tot aliis postpositis urbibus, Paderborna publico in VVestphalia gymnasio decoretur? is cognoscat VVestphalis, qui præ cæteris populis sint appetentes humanitatis, & sapientiæ, eius possessionem rem prorsus regiam videri, atque ideò propriam ei sedem ac domicilium, non alibi decuisse, quàm in Regia VVestphaliæ Vrbe collocari.

C A P V T VII.

Nihil Paderbornæ eorum deesse, quæ ad Academię splendorem & commoditatem requiruntur.

ET sanè si faciem, & ingenium loci intuebimur, fatendum nobis erit, nihil vel à prisceis illis Cæsariibus ornatus ad habitationis suæ dignitatem, vel abs te, Princeps Illustrissime, felicius ad commoditatem Studiose iuuentutis reperiri potuisse. Ac primi quidem illi viri sapientes, qui Carolo Magno Cæsare è Britannia delati in Galliam, Parisiensis Academia quasi parentes fuerunt, cum venalem se Sapientiam

[Sangall.
l. r. cap. I.
de gestis
Caroli
M.]

afferre professi, interrogati essent, quibus rebus ad rem tan-
 tam opus esset, responderunt: opportunis locis, animis in-
 geniosis, victu, atq; amictu. Atq; ingenia quidem, quorum
 vniuersa VVestphalia in primis est ferax, Paderborne deesse
 non possunt, praesertim cum eo loco sit sita, vt ad eam ex o-
 mni VVestphalie regione faciles sint accessus. De copia vero
 rerum quibus vita sustinetur, quae potest cum ea VVest-
 phaliae pars contendere? Cum enim VVestphalia omnis
 qua quidem ad Rhenum, & Oceanum vergit in latissimos
 expansa campos, ob crebras paludes pastioni sit aptior qua
 segeti: qua vero Visurgim, & Chattorum iuga respicit, pin-
 guiore sit gleba, praeterquam vbi saltibus & siluis horrescit;
 quis non videt opes vtriusq; terrae eo loci confluere, vbi si-
 ta est Paderborna? Hic enim & planities paullatim quasi e-
 mersa ex vligine ad decliua montium assurgit; & montes
 in amoenos colles, lenesq; cliuos desinentes, ad camporum
 se valliumq; facilitatem inclinant; & vastitas illa siluarum,
 in crebra nemora, & virentes dissecta lucos, agris, hortis, ar-
 boretis plurimum relinquit soli. Itaque nusquam alibi
 laetiora pascua, nusquam vberiora arua, nusquam villae cul-
 tiores. Quid enim foecundius eo omni agro, qui ad exo-
 rientem solē, & meridiem editior, lateq; diffusus, oppidis,
 vicisq; creberrimis colitur? Quid benignius illis ad occa-
 sum, & septentrionem jacentibus campis, quos e montib;
 quibus haec vrbs vtrimq;, in theatri prope speciem, cingi-
 tur, plurimi, & limpidissimi irrigant riui? In tanta terra bo-
 nitate, caeliq; clementia quae vnquam macello, quae grana-
 rio, quae penui sit egestas metuenda? Quando enim vel hos
 campos pascua, vel hos agros frumenta, vel hos cliuos ar-
 bores, hortique fefellerunt? Quid ego de Cereali nostro
 Baccho dicam? cui & frugem haec pinguiissima arua, & li-
 quorem nostri beatissimi fontes suppeditant. Quis illum,
 gustans

gustans Cæcubum, aut Falernum desiderat? Habet enim maiorem quàm vinum sitis leuandæ facultatem, neque fere quicquam de calefaciendi stomachi, & adiuuandarum virium virtute concedit. Quod si, vt est apud Strabonem, Gymnasio liberalium artium, quod erat Tharsi in Cilicia Cydnus amnis, cuius saluberrima aqua ferebatur, plurimum celebritatis attulit, nihilne habebit ad illustrandam Paderbornæ Academiam, hæc salubrium fontium copia, quibus ambigere possis, plusne palati, & valetudinis, an aspectus, & voluptatis gratia delecteris? Neque enim sentio quæ possit species esse iucundior, quam trium fontium in media Vrbe, ex eodem colle, modico interuallo exorientiũ, tantamque subito vim aquarum erumpentium, vt, non modicis effusi riuis, ante in vnum alueum visendo sanè agmine confluant, compluresque molas frumentarias prius versent, quàm se effundant è mœnibus. quanta amœnitas singulorum cum seorsim fluunt? quanta omnium cum vno amne labuntur? quàm iuuat aquam ipsam omni crystallo puriorem intueri, & innascentes viridissimas herbulas numerare? quale spectaculum anaticulas, & cygnos videre in medijs vndis pendulos, suspensa cauda, nitentibus contra profluentem pedibus, prono rostro piscantes? quæ voluptas ne sæuæ quidem brumæ inclementia vnquam eripitur. Qua enim tempestate niue omnia foeda sunt, & gelu, non modò intra urbem, sed etiam non modico foris spatio, ne secundum quidem ripas, vt fert mos cæterorum annium, vel in tenuissimas crustas conglaciat. Quid quod eodem tempore peregrinas aues ad se noster amnis allicit, quæ fluuijs assuetæ, vbi glacie cæteris prohibentur, ad hunc confugiunt? Æstate verò, potestne quicquam illis viridarijs, hortis, pomarijs, quibus vtraq; eius ripa prætextitur, esse formosius? Non enim nūc vacat aquam commemorare

mâlinis

tota

tota prope vrbe per canales singulari artificio dispensatam, non salientes fontes, non piscinas, non lauatrinas, non sexcenta commoda. Quod si collibitum erit egredi vrbe, quem non delectet cursum eius prosequi, modò pleno incedentis amne, modò diuisis quasi copijs insulas ambientis, modò vario flexu, & grato errore per virentia prata serpentis, modo limpidissimos riuos amplectentis sinu, modò celeberrimum Romanis annalibus flumen Luppianum, vel cum iactura sui nominis generantis? Ab amne verò cum discefferis, quocumque conieceris oculos, quanta, **D E V S** bone! se vbiq; ingerit in tam illustri naturæ varietate voluptatum seges? Aspice hunc collem, in quo Paderborna non jacet, sed cubat. potestne fieri quicquam his siluis, quas vertice ostentat alsius, vmbrosius, amœnius? num illo deinde modicè decliui, sed latissimè se pandēte, & quasi venditante agro venustius? Ima deniq; eius pars, quæ vrbem est complexa, quantis referta est sepium, pratorum, hortorum, nemorum delicijs, siue in vmbra requiescere, siue apricari, siue deambulare, siue honestis ludis indulgere libeat? Nam quæ aliquanto longius ab vrbe digresso finitimis locis auocare, & tenere animum possint, nimis longū esset enarrare. Neque enim oppidum aut vicum temere reppereris, cui non proprias quasdam opes, & amœnitates natura indulserit? Quod si Heliconem gemino fonte insignem Musis poetæ consecrandum putarunt, quòd illa venustate plurimum crederent leuari curis ingenia, & ad cōmentandum exacui, quis hanc omnem regionem quæ est sub vrbe neget studijs alendis natam? Vt enim ipsam vrbem taceam Castalijs fontibus redundantem: vt nihil commemorem de Saltcotena oppido aqua, vnde sal coquitur, nobili: vt præteream Luppesspringam, vbi primum est Luppianæ caput, habemus in propinquo Alpheum, cuius Arcthusam

thufam frustra rerum naturalium curiosi jam pridem persequuntur. Nempe non longe à noua-Beca oppido inuis est non modicus, qui terra haustus sese, nescio quò, oculis mortalium eripit. Mirabilius prope est, quòd duo riui ad Liechtenauum oppidum confluentes, repente absorbentur, verùm non vno semper meatu, sed prout aquæ impetus tulit. Itaque admodum quinque jam patent; neque dubitat interdum nouos aperire. Ad veterem verò Becam in silua fons est, quem Tumultuarium vocant. Is situs est in cliuo montis, è quo magna vis ferri, & æris eruitur. Non iugiter, sed interuallis fluit, sic vt cum vnam circiter horam cursum tenuerit, mox inhibeat, ac tres, aut amplius horas quiescat. Neq; tamen stata semper tempora obseruat, aut vices. est enim cum bis eodem die aquam profundat, est cum semel. interdum ante, interdum longè post meridiem. Ferunt, quoties se ad cursum refert, sibilum, per cacumina arborum exaudiri, velut exurgentis venti: & primus prodeuntis impetus, quodam cum murmure fit, ac strepitu quasi se ad caua montis allidentis, & foras erumpere gestientis aquæ. Quòd si non vererer otio meo abuti, & tua, Princeps Illustrissime, patientia, persequerer oratione vniuersam huius vrbs viciniam, atque demonstrarem, nullam esse oram, vnde non præcipua quædam siue commoda, seu oblectamenta ad Academiam pertinere possint. At, inquiet fortasse quispiam; hæc loci commoditas, atque iucunditas aëris insalubritate corrumpitur. Nego post exortum Academiarum nomen, vllam conditam esse puriore cœlo. Procul enim causas omnes habet pestilentium aurarum. Quippe in decliui posita, è longinquo septa jugis montium, quæ vehementiorem vim ventorum defendant, non nisi secundis assiduè perflatur. Itaque cum his proximis superioribus annis tora, prope Germania, atque

K

inprimis

in primis VVestphalia nostra, multi mortales pestifera lue
consumerentur, eiusq; metu necesse esset, gymnasijs clau-
sis, studia litterarum intermitteri, Paderborna jam ab anno
XCVIII. supra M. D. inter crebros aliorum luctus, & fune-
ra, constantem suorum studiorum cursum tenuit. Sed jam
mihi videor nonnullorum murmur exaudire, quibus, que-
so Princeps Illustrissime, vt ignoscas. Si enim eorum ora-
tionem rectè assequor, non nisi ardenti quodam aduersus
Celsitud. V. studio permouentur. Quid ergo illi? De loco
fatentur; de ciuibus alia omnia. Refricare enim student
animum tuum eorum memoria bonorum, quæ per hosce
triginta annos, Paderbornensibus tuis ostendisti: enume-
rant cohortationes, monita, decreta, minas: percensent cur-
ras, labores, vigilias, sumptus, pericula, cum interea nihil
ab ijs, quod operæ pretium sit post tot conatus factum vi-
deatur. Itaque principio negant qui tot antea tua bene-
ficia sint aspernati, nunc hoc præstantissimum, & cum to-
tius VVestphaliæ gloria coniunctum mereri potuisse. De-
inde qui in Principem suum optimum, & suæ salutis aman-
tissimum tam fuerint inuenusti, & inurbani, valde verentur,
ne semper eos illa morum commoditas deficiat, quam
tanta virorum, adolescentumque multitudo omni huma-
nitate perpolitata desiderat. Verùm isti primùm, pauco-
rum ciuium crimen, toti inferunt ciuitati. Deinde non
vident, quo argumento ipsi vtantur ad frangendum, vel
infirmandum, hoc eodem te ad suscipiendum vsum esse, &
jam porrò vti ad persequendum consilium tuum. Quid
enim? Sunt nonnulli minus bene morati. audio. nempe,
ne rectè quidem de DEO sentire, & loqui didicerunt. Est ve-
rò cum prauarum opinionum, tum malorum morum vna
& eadem mater Ignorantia, quæ si luce salutarium doctri-
narum aliquando discussa fuerit, vidisti, Princeps Sapien-
tissime,

tiffime, alios Paderbornam mores, alios ciues habiturā. Ni-
 hil enim ad profligandos errores, nihil ad ferociam doman-
 dam, nihil ad rectē componendum ciuitatis statum doctri-
 na praesentius. Louanium accepimus, cū ciuilib. armis, at-
 que discordijs complures annos arsisset, essetq; ciuitas mu-
 tuis caedibus prope percussa, atq; afflicta, Ioannē Brabantiae
 Ducem consilium coepisse extruendę Academię. Quid plu-
 ra? breui illa ciuib. pristinam lenitatem, & concordiam red-
 didit, quam rerum omnium vbertas, & publica felicitas est
 consecuta. Non aliam quoq; spē, te Duce, atq; auctore, Illu-
 strissime Princeps, ingredimur. Spem autem? quasi verō nō
 iam fructus aliquos, certē flosculos tuę prouidentię tene-
 remus. Tot enim adolescentes Paderbornę nati, qui in tuis
 scholis jam inde à prima pueritia liberalibus disciplinis, ad
 omnem honestatem informantur, qui neq; sensus celerita-
 te, neq; laboris patientia, neq; morum facilitate à quoquā
 exterorum vinci se sustinent, satis declarant, si quid supe-
 rioribus annis secus accidit, quàm volebas, id non naturę
 peruersitate, sed salutaris culturę inopia contigisse. Ea jam
 abs te relata, ac tam insigni accessione cumulata, non mo-
 dō omnem maculam ac labem, si qua paucorum culpa in-
 sedit Paderbornensi nomini, se deleturos profitentur, sed
 etiam daturos operam, vt vetus illud Paderbornę elogiū,
 quod ab illo pio viro, quem superius laudavi, Arnulfi Im-
 peratoris memoria, litteris mandatum est, quasi postlimi-
 nio recuperent. Id ita habet. Hic locus (Paderborna)
 viris omni nobilitate generis, animiq; semper in-
 signibus abundabat, vt non esset dubium, quin
 patria ciuibus, & ciues patrię congruerent,
 ac sibi vtraq; vicissim ornamento
 forent.

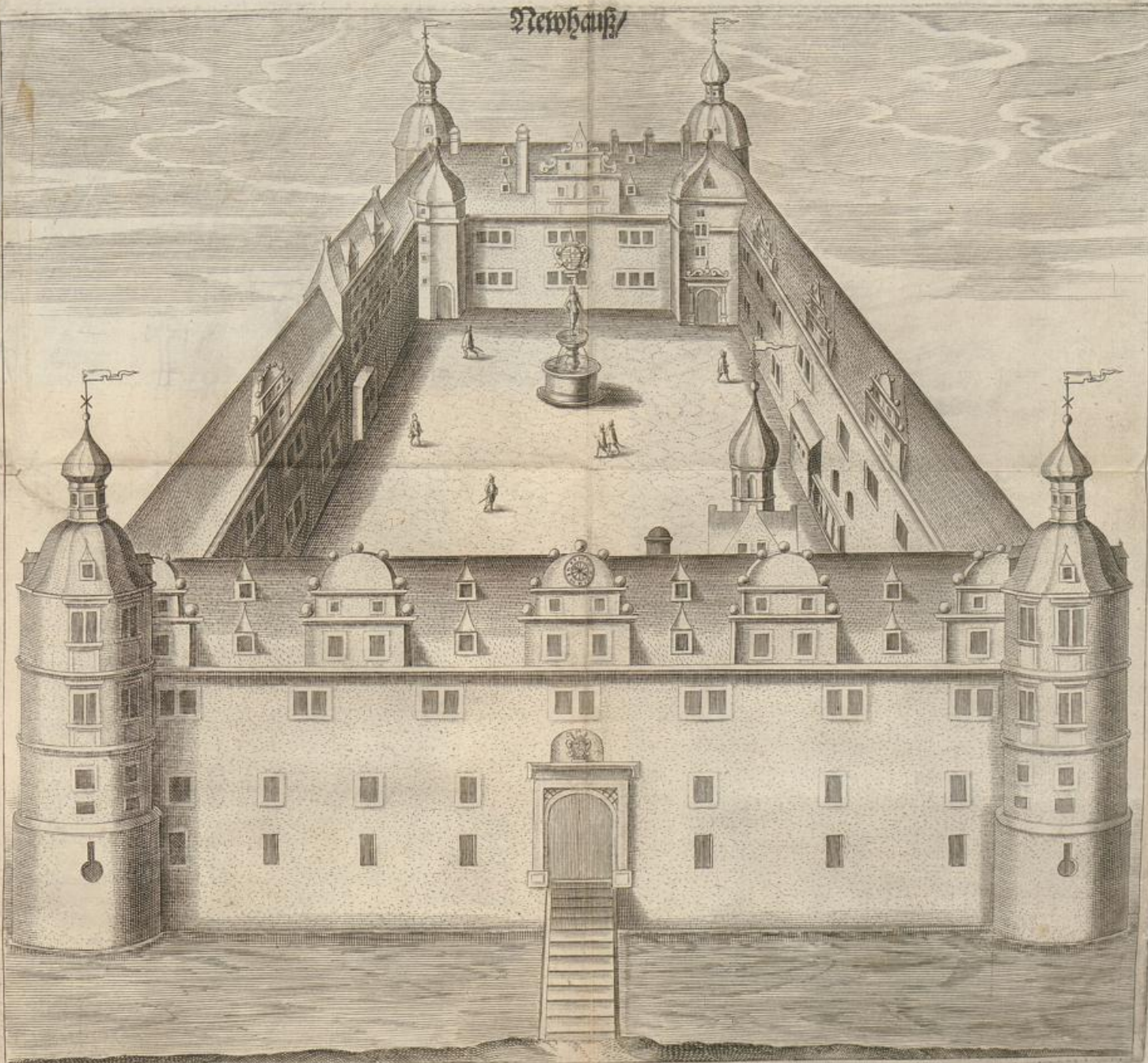
[Lipfius
 L. 1. c. 1. 3.
 c. 1.]

[In Cos-
 mod. 2.
 tat. 6. ca
 37.]

Newhaus; Illustrissimi Principis Fundatoris domicilium situm esse, vbi olim Nero Claudius Drusus Augusti Priuignus Castellum Alisonem contra Sicambros condidit.

CETERVM, Princeps Illustrissime, circumspicientem me, ac penitus perlustrantem animo huius Urbis, vt cum Comico loquar, optimitates, & commoda, hæc quoq; sedes ac domicilium tuum, in quo maiores tui Episcopi Paderbornenses amplius tria retrò secula habitauerunt, ne se silentiò præteream admonet. Quanquam enim longulè abest ab vrbe, illinc tamen ipsa, totaq; prouincia jus petit: illic huius Academiae molientæ consilia sunt nata: denique quicquid est in ista arce splendoris hodie, & magnificentia, id totum abs te habet, qui vnus, & illius, & Academiae es conditor. Quare si ad relaxandos contentione studiorum animos, iucundum erit vnquam Academicis nostris educere se nonnunquam ex Vrbe, & hæc lustrare vel vmbrosa siluarum, vel aprica camporum, libenter, opinor, huius quoque arcis specie è propinquo perfruentur, eosque cum ædificij maiestas, locique amoenitas, tum verò præcipuè tui illos Optimi Parentis, ac Fundatoris memoria delectabit. Accedet illa quoque liberalis sanè voluptas, & adolescente colente bonarum litterarum longè dignissima, quam capient ex earum recordatione rerum, quæ vetustissimis temporibus hoc ipso loco

Neuhauß

Arx à Reuerendissimo & Illustrissimo Principe Theodoro Episcopo Paderbornensi ad confluentes
Luppæ, & Alifonis ædificata, vbi olim Nero Claudius Drusus contra Sicambros, & D. Carolus Magnus contra
Saxones castellum potuerat.

loco gestæ memorantur. Est enim hic locus, si quis alius in Vniuersa Germania magna, & veterum annalibus, & virorum fortium, atque illustrium monumentis celebratus. Quibus de rebus si pauca attigero, veniam, vt spero, dabis Princeps humanissime, huic meo ornandi honoris tui studio, neque alienum me quicquam ab instituto facere iudicabis. Si enim laudationem instituenti illius Academiae Platonis nemo vitio verteret, quòd cum illa esset in suburbano Athenarum, neque multò inde propius abesset, quàm hæc arx à Paderborna, existimaret Athenarum gloriam ad Academiae laudem pertinere, neq; ego accusandus sum, si ostensus idoneum abs te Academiae locum captum esse, de hoc tuo domicilio differam. Vt enim, propter locorum propinquitatem, qui in Academia Platoni dabat operam, is minimè vanus erat, cum se Athenis studere Philosophiæ diceret, tametsi gymnasium esset in suburbano: ita sedem hanc tuam perinde atque continentem cum hac vrbe, lucem quandam, & ornamentum nostris studijs afferre credimus. [Est igitur obseruatum à viris eruditis, hoc ipso loco Neronem Claudium Drusum Augusti priuignū, Tiberij fratrem castellum posuisse, Q. Ælio Tuberone, & Paulo Fabio Maximo C o s s. qui, vt rationem iniit Siginus, fuit ab Vrbe condita annus D C C X L I I, ante CHRISTVM Saluatorem natum nonus. Siquidem anno proximo superiore, vt narrat Dio Cassius: Sicambri cum finitimis gentibus, absentia Augusti, & exemplo Gallorum, commoti, bellum aduersus Romanos mouerant. Hos Drusus non modo, quod moliebantur, armis vetuit, Rhenum transmittere, verum etiam ipse transgressus, secundum insulam Batauorum, quam Rheni diuortia efficiūt, primūm Vhsipetibus, deinde ipsis Sicambriis arma intulit. Anno sequenti, qui fuit is quem diximus, vere ineunte, rursus subiu-

[Philipp.
Cluuer. l.
3. antiquæ
German.
cap 9.]

[in fastis.]

[Lib. 54.
hist. Rō.]

subiugatis Vſipetibus, Luppiaq; fluminis ripis ponte iunctis, in Sicambros irruptionem fecit. Ij per hos dies forte cum Chattis finitimis, propterea quòd auxilia negauerant, bellum gerebant, quæ res locum dedit Druso per Sicambrorum fines ductis copijs, vltra Viſurgim mouendi. Inde cum remigraret, in hostes delapsus est, à quibus cinctus in magnum cum suis discrimen venit: sed hostibus temere, & sine ordine prælium aggressis, non modò victor euasit, verum etiam castellum contra eos ad confluentes Luppia, & Alifonis posuit. Ex quib. principiò certū est Sicambros hæc, in qua sumus, regionem ea tempestate coluisse, cum inter insulam Batauorum, & Luppiam habitarent Vſipetes, è quorum finibus in Sicambros Luppia traiciendus fuit. atque ita terminus Sicambrorum erat ex ea parte Luppia, ex altera vero Chattis, & Viſurgi confines erant. Per hos fines cum iter haberet Drusus, castellum posuit eo loco vbi Luppia, & Alfo miscentur. At quis iste Alifo? diligenter omnem hunc tractum lustranti, omnesque amnes, qui se in Luppiam exonerant recensenti, nullus in mentem venit, in quem Alifonis siue, vt est in Græco, Elifonis nomen conueniat, præter eum, quem hodie Almam vulgo dicim⁹, qui apud tuas aedes, Princeps Illustrissime, in vnum cum Luppia amnem confluit. Præsertim cum grauiſſimi auctores, Velleius Paterculus, qui in his oris sub Tiberio, vt ipse narrat, Præfectus equitum fuit, & Cornelius Tacitus, hoc ipsum castellum Alifonem appellent, ascito, vt apparet, à præterfluente nomine. Atqui in conspectu huius tuæ arcis, est hodieque vicus Elsen, qui vetus illud Elifonis retinet nomen, facileque fidem facit hos esse illos confluentes, ad quos Drusus suum illud castellum collocarit. Porrò nemo, qui castelli nomen audit, vilis, & abiecti loci speciem subiiciat animo. Etenim Dio aggressurus Varianam

[Velleius
l. 2.]
[Tacitus
Annal. 2]

[Lib. 56.]

rianam cladem enarrare, cuius, vt dicemus, quasi semina posita sunt in hoc castello, diserta oratione persequitur cuiusmodi fuerint hæc Romanorum castella. Primum enim, negat eiusmodi castella crebra in Germania, aut inter se vicina fuisse: deinde Romanas legiones in ijs hibernare solitas: tum ciuitates ijsdem locis conditas: eodem Germanos ad forenses conuentus conuenisse: hic ius ijs dictum esse: hic paullatim feris, & barbaris moribus positis, consuetudine Romanorum, humanitatem, & mansuetudinem induisse. Quæ omnia ea gratia ab illo narrantur, vt intelligeremus, quemadmodum Germani, eum locum, in quo Varus habitabat, celebrando, omnesque in speciem, amicorum, atq; adeò ciuium partes agendo, sensim eum in securitatem, ac mox in exitium impulerint. Atqui Varum fuisse tum in Alifone postea ostendemus. Igitur omnia illa quæ de castellis Romanis à Dione disputantur, sunt in primis Alifoni tribuenda. Sanè cum vicus, qui hodie superest Elsen, non modico spatio à confluentib. recesserit, non vana est coniectura totum eum campum, qui medius est inter confluentes, vbi castellū fuit, & extremos vicifines, frequentibus domicilijs habitatū, atq; ita nō mediocrem ciuitatem hoc loco fuisse. Præterea liquet ex his, quæ à Dione attulimus, vnum hoc in interiore hac Sicamborum regione castellum, vbi hiberna essent Romanorum, extitisse. neq; enim vel pauca his locis castella vere affirmasset, si modico interuallo plura fuissent, vel in castellis hiberna poni solita, si alius vnquã fuisset castelli, alius hibernorū locus. Quæ cū certa sint, alio præterea argumēto certò concludim⁹ Alifonē castellū, & ciuitatē non alibi, quam in hoc loco querendū esse. Proditū enim est à Velleio, Tiberiū, cū [Lib. 2.] post cladē Variā, rem his oris vtcumq; restituisset, digredientē in Italiā, ad caput Luppię fluminis hiberna locauisse.

Quid

Quid clarius? Quem enim locum Dio ad confluuiam Luppia, & Alifonis, eum Velleius statuit ad caput Luppia. Is igitur amnis, qui proximè à capite Luppia in ipsum influit, is est qui Alifo veteribus dictus, Drufiano castello locum, & nomen dedit. At quis ille est, nisi Alma? Maneat ergo, Princeps Illustrissime, tuum hoc domicilium in ipsis Castellis Drufiani vestigijs esse collocatum.

CAPVT IX.

Summa rerum in Alifone castello gestarum, dum illud Romani tenuerunt.

Quo in loco, quæ jam inde à prima origine, non indigna posteritatis memoria, gesta sint, si coner breuiter percensere, equidem nescio si me opera pretium facturum. certè, quæ tua est humanitas, Princeps optime, si me in eo, & pietati in te mea obsequi, & studijs adolescentum nostrorum prodesse velle videris, non grauatè, vti confido, feres. Illud principiò constat hunc locum situm in finibus Sicambrorum insigni Romanis fuisse præsidio ad compescendos, domandosque Tenteros, Vlipetas, Bructeros, Marfos, Tubâtes, Chattos, Delgubinos, quæ omnes gentes finitimas oras incolebant. Deinde plurimum habebat momenti ad Luppiam, Amisiam, Visurgim in Romani populi potestate retinendum. Quocirca multæ hoc loco nobiles expeditiones susceptæ, multa prælia decreta sunt. Itaq; cùm Imperatores, tum eorum legati multi hoc loco erant. Ac Drusus quidem quæ post conditum Alifonem legatum habuerit non certò proditur. est tamen vt credam fuisse L. Domitiũ Ahenobarbũ Neronis

Neronis Imperatoris auum. Is, vt refert Tacitus, per medias [An. 1.]
 paludes tramitem aggerauit vsq; ad Rhenum, quò com-
 modè Romanæ copiæ permearent. Pertinuisse verò eum,
 aggerem vsque ad nostrum Alifonem, ex eo conijci licet,
 quòd postea narrat Germanicum omnia inter Alifonem, [An. 2.]
 castellum, & Rhenum nouis aggeribus permuniuisse. No-
 uos vocat, eò quod veteres ante à Domitio structos instaur-
 rarit. Idem Domitius hinc quoque, vt opinor, arma vltra
 Visurgim, atque adeò Albim tulit. Sic enim Tacitus de eo:
Exercitu flumen Albim transcendit, longius pe- [Ann. 4.]
netrata Germania, quàm quisquam priorum,
easque ob res insignia triumphi adeptus est. Dru-
 sus quoque Alifonis nostri conditor, ad eundem Albim,
 nomen Romanum protulit, sed cùm victor reuerteretur, [Epitome
 Liuij]
 priusquam ad Rhenum perueniret, ex fractura, equo super
 crus collapsò, naturæ concessit, tertio anno à condito Ali-
 fone, quo vnà cum T. Quinctio Crispino ipse consulatum
 gerebat. Corpus Romam à Tiberio perlatum est. Milites [anno an-
 te CHRIS-
 TVM 7.]
 Romani qui his locis versabantur Aram suo Imperatori
 defuncto erexerunt, haud procul ab Alifone Castello, si re-
 cte Tacitum assequor, qui memorat eam à Germanis post- [Ann. 2.]
 ea dirutam, arque item tumulum Varianis legionibus po-
 situm, cùm à Germanico Alifonem, quem obsederant, de-
 serere cogerentur. A neutro igitur longè aberat. Atque,
 vt dicam quod sentio, credo fuisse inter Luppiam, & mon-
 tes, inter quos via patet ad Teutoburgiensem saltum. Di-
 scimus enim ex Suetonio, cùm de altero monumento, q̄
 Moguntiaci eidem Druso est positum loquitur solenne
 fuisse, vt stato die, circùm hanc aram quotannis exercitus
 decurrerent. eiusmodi verò decursiones magna campo-
 rum spatia postulabant, qualia sunt ea quæ Moguntiaci ho- [Drusen-
 loch]
 L dieq;

L

dieq;

dicque nomen à Druso obtinent; Neq; verò è re erat legionum, vt quotannis procul à suis castris abducerentur; præsertim his locis, vbi ab hostibus facile iniquitate locorum in discrimen adduci poterant. Quæ mihi ratio Germanicum permouisse videtur, cur, vt ibidem narrat Tacitus, Tumulum Varianis legionibus structum, quem ijdem Germani dissecerant, minime iterarit. nimirum tumulus longius aberat ab Alifone, non item ara. Quare confirmare ausim Aram hanc Drusi fuisse in ea planitie quæ inter Alifonem jacet, & Luppia caput, Druso successit in Germania frater eius Tiberius, is quo deinde rerum potiente CHRIS TVS Saluator noster crucem pertulit. Is proximo à morte Drusi anno (Marcio Censorino, & Caio Asinio Gallo Coss. Sicambros, in quorum regione demonstraui fuisse Alifonem, magis consilio, vt ipse apud Tacitum gloriatur, quàm vi vsus, in deditioem accepit, eorumque multa milia supra ripam Rheni in Gallia collocauit, vt ait Eutropius. eos alij postea Burgundiones, alij Gugernos dictos volunt. Neq; multò post Tiberius Romam discessit. Fuit deinde eius in his locis legatus M. Vinucius, eius, cui Velleius suam historiam inscribit, auus. Sub eo, vt idem memorat, triennio ante adoptionem Tiberij immentum in Germania bellum exarsit, quod ab eo quibusdam in locis gestum, quibusdam sustentatum feliciter, eoque nomine decreta ei cum speciosissima inscriptione operum ornamenta triumphalia. Ad id bellum profligandum jam ab Augusto adoptatus, rediit in has oras Tiberius Sexto Ælio Cato, & C. Sentio Saturnino Coss. Ibi cum trans Visurgim duxisset exercitum, atq; Cheruscos in deditioem accepisset, hieme sequentis anni, qui, L. Valerium Messalam, & Cornelium Cosum Coss.

[Ann. 2.]

[Lib. 7.]

Isidorus

Claucri.

[Velleius

1. 2.]

[Velleius

ibid.

ANNO

CHRISTI

5.]

Coss. habuit, ad tutelam imperij, inquit Velleius, digredies in Urbem, ad caput Luppiæ fluminis locavit hiberna. Quæ res manifestò ostendit id omne bellum ex hoc potissimum Alifone nostro administratum esse: atque ita ipsa regionis opportunitas flagitabat. Pugnantem enim ad Visurgim non alius erat in propinquo receptus. Proximo consequenti anno repetit eundem locum, atque expeditionem Tiberius, atq; iterum traiecto Visurgi, receptis Cauchis, fractis Longobardis ad quadringentesimum (verba sunt Velleij) miliarium à Rheno ad flumen Albim victorem perduxit exercitum. Erat Tiberij legatus in hoc bello C. Sentius Saturninus, qui nuper consulatum gesserat ei, vt refert Dio, ob res his [Lib 55.] regionibus ductu Tiberij bene gestas ornamenta triumphalia decreta sunt. Circa idem tempus Maroboduus Marcomannorum rex, qui in Boiohamo dominabatur, graue [Velleius ibidem] bellum in Romanos commouerat. aduersus eum ex his ad Alifonem castris Tiberius per Noricum, Saturninus per Chattos cum copijs est profectus, A. Licinio Nerua, Q. Cæcilio Metello Coss. Hoc bellum sanè atrox, & periculosum, vt in cuius societatem Maroboduus vniuersam quoque Pannoniam, & Delmatiam traxerat, prope à Tiberio feliciter patratum erat, cum hic apud Alifonem ingens plaga Romano est nomini imposita, Q. Sulpicio Camerino, C. Poppæo Sabino Coss. Etenim digresso Tiberio, præfectus in Germaniam venerat P. Quinctilius Varus, qui antea Syriam administrarat, vir, vt eum nobis depingit Velleius, [Anno Christi 10] ingenio mitis, moribus quietus, vt corpore & animo immobilior, otio magis castrorum, quam bellicæ assuetus militiæ. Hunc supra memorauimus cum exercitu

exercitu Alifone confedisse. Nam Germani, vt narrat Dio, quibus nimitum fidebat, dederant operam, vt quam longissime abesset à Rheno, scilicet vt homini facilius infidias facerēt. at nullus castrorum Romanorum locus in hac regione à Rheno quantum Aliso distabat. Deinde caeso Varo Germani confestim ad oppugnanda castra conuersi sunt. ea
 [ibid.] verò fuisse Alifone disertè pronunciat Velleius. Assuetus igitur, vt ante cognouimus, otio castrorum Varus hic non modo hiberna, sed etiam, vt ait idem, trahebat æstiuam; & quoniam, vt ex Dione nuper didicimus, Alifone forum erat, vbi Præfectus Romanus jus dicebat, audi quemadmodum ea res hominem infelicem, Germanorum fraudibus, ac dolis irretiendum, ac penitus constringendum dediderit. Velleij verba sunt: Mediam ingressus Germaniam, velut inter viros pacis gaudentes dulcedine, jurisdictionibus, agendoque pro tribunali ordinem trahebat æstiuam. At illi, quod, nisi expertus, vix credebat, in summa feritate versutissimi, natumque mendacis genus, simulantes fictas litium series, & nunc prouocantes alter alterum iniuria, nunc agentes gratias, quod eas Romana iustitia finiret, feritasque sua nouitate incognitæ disciplinae mitesceret, & solita armis discerni, jure terminarentur, in summam foecordiam perduxere Quintiliam, vsque eò, vt se Prætorem Urbanum in foro jus dicere, non in medijs Germaniæ finibus exercitui præesse crederet. Hæc Velleius, qui vnum præterijt, quòd ad excusandos Germanos non nihil facit, neque
 [Lib. 16.] reticuit Dio. Ait enim Varum principio Germanis velut
 seruis.

seruis imperasse, & argentum exegisse tanquam à subditis. cuius rei insolentes eorum primores, quando palam rebel-
lare non audebant, ad simulandam amicitiam, & obsequiū,
struendasq; clandestinò infidias flexisse. obseruauit igitur
aduersus Romanos Germani illud Romani vatis: **Dolus**
an virtus quis in hoste requirat? Erant insidiarum
Principes, vt idem Dio ait, Arminius, & Segimerus, qui af-
siduò cum Quinctilio versabantur, ac saepenumero conui-
uabantur. Atque hæc omnia gerebantur, vt diximus, Aliso-
ne. Vbi jam nihil sibi Quinctilius à Germanis metuere vi-
sus est, primùm eum rogant, vt præsidio sibi militum Ro-
manorum vti liceat. Dictum factum. alijs ad oppida muni-
enda: alijs ad capiendos latrones: alijs ad subuehendo
commeatus præsidia concedit. Postquam imminutus, &
debilitatus exercitus Alisone remanserat, excogitat quem-
admodum Varum inde ad iter protrahant, quò cladi sit op-
portunior, cum se per amicorum regionem ire crederet.
Quid quæris? repente ex composito Alisonem affertur
truncius, quosdam è longinquis Germanis arma sumpsisse.
Hic qui apud Quinctilium erant, quos jam pridem amicos
esse sibi persuaserat, rem indignam dicere hortari, vt rebel-
les punitum iret: auxilio se mox affuturos. Illi digressi,
quos quiq; Romanos, velut sibi præsidio futuros à Quin-
tilio postularant, obruncant: Quinctilium aduersus re-
belles Alisone proficiscentem, à tergo, deposita jam amico-
rum persona, adoriuntur. Ita, inquit Velleius, exercitus
omnium fortissimus, disciplina, manu, experien-
tiaque bellorum inter Romanos milites prin-
ceps, mare reducis, perfidia hostis, iniquitate for-
tunæ circumuentus, cum ne pugnandi quidem e-
ret occasio, in quantum voluerant data esset.

[Dio lib.
56.]

miseris, castigatis etiam quibusdam graui pœna, quia Romanis & armis, & animis vsi fuissent; inclusus siluis, paludibus, insidijs ad internecionem trucidatus est. Reliquerat Varus Alifone, vt constat ex Dione legatum L. Asprenatem. narrat enim à tubicinibus, cum se ad prædam conuertissent Germani, sparsam esse famam aduentare Asprenatem suos vlturum, neq; eam vanâ fuisse. In propinquo igitur fuisse oportuit. Ducebat Asprenas duas legiones, quas, vt narrat Velleius, naua viriliq; opera immunes tanta calamitate seruauit; matu-
 reque ad inferiora hiberna descédendo, vacillan-
 tium etiam cis Rhenum sitarum gentium animos confirmauit. Appellat inferiora hiberna, quæ erant apud Vetera, vbi hodie est oppidum Sancti, quò pertinebât aggeres illi ab Alifone ad Rhenum olim structi. Inter alia rei Romanæ damna, quæ clades Variana attulit, illud etiam fuit, quòd Aliso, vigesimo circiter, postquã adificatus fuerat, anno, in hostium potestatem venit. Cæso enim cum exercitu Varo, immensæ Germanorum copiæ, vt testatur Velleius, Alifonem, & in eo Lucium Cæditium præfectum castrorum, aliosque, qui supererant, Romanos obsident. At illi omnibus difficultatibus superatis, quas inopia rerum intolerabiles, vis hostium faciebat inexsuperabiles, nec temerario consilio, nec sequi prouidentia vsi, speculatiq; opportunitatem, ferro sibi ad suos peperere reditum. Hæc sunt, quæ de clade Variana ad Alifonis historiam pertinere visa sunt, q̄ Romano nomini penè exitiabilis, vt loquitur Suetonius, accidit in Teutoburgiensi saltu, quod nomen hodie retinet
 mons,

[In O-
 ctav. cap.
 23.]

mons, cui subiectus campus à Germanorum de Romanis victoria VVinfelt appellatur, non longè ab Horna oppido, XII. ab Alifone passuum millibus. Quo tempore Aliso in Romanorum ditionem redierit, non satis compertum habeo, illud ex Tacito exploratum est, octauo post cladem anno tenuisse Romanos. Neq; verò ante Augusti mortem, qui quinto post cladem anno obiit, recuperatum puto. Nā etsi Tiberius, & Germanicus pœnas de Germanis repetitum mox venerunt, negat tamen Dio longe ab Rheno discessisse, ne quod sibi nouum malum crearent. Mortuo Augusto Sexto Pompeio, & Sexto Appuleio Cofs. Tiberius jam Imperator in has oras venire desijt. quapropter totam belli Germanici molem Germanicus Drusi, qui Alisonem ædificauerat, filius, sustinuit quem, vt narrat Tacitus, Octauius Augustus octo apud Rhenum legionibus im-
 posuerat. Is anno ab Augusti excessu proximo, Druso Iulio, & C. Norbano Cofs. sedata militum seditione, res nouas Augusto jam extincto molientium, depulsisq; hostium iter obsidentium copijs, exercitum duxit, inquit Tacitus, ad vltimos Bruëterorum, quantumque Amiliam, & Luppiam amnes inter, vastatum, haud procul Teutoburgiensi saltu, in quo reliquiae Vari, legionumque insepulta dicebantur. Pergit exequi quem admodum in eum saltum progressus Legiones Varianas tumulo condiderit, primusque cespitem posuerit, atque mox ancipiti cum Arminio Marte conflixerit. In hac expeditione receptum, vel instauratum Alisonem promptum, est credere. nam ex vltimis Bruëterorum, vbi hodie Delbrugia est, in Teutoburgiensem saltum tendentibus erat necessariò prætereundus. Consecutus est annus, qui T. Siffennam Statilium Taurum, & L. Scribonium Libonem, Cofs.

[Christi
15.]

[Ann. 1.]

[Ibid.]

[Ann. 2.] Coss. habuit, quo Germani, dum Germanicus classem apparatus, qua militem & comitatum in has oras per Amisiam aduehat, interea magnis copijs castellum Luppiae flumini appositum obsident, vt commemorat Tacitus. Id castellum paullo post Alifonem nominat. Sic enim habet: Audito castellum Luppiae flumini appositum obsideri, sex legiones eo duxit. & paullo post: Neque Caesari copiam pugnae obseffores fecere, ad fanam eius dilapsi. tumultum tamen nuper Varianis legionibus structum, & veterem aram Druso sitam disiecerant. Restituit aram, honoriq; patris princeps ipse cum legionibus decucurrit. Tumulum iterare haud visum; & cuncta inter castellum Alifonem, & Rhenum nouis limitibus, aggeribusq; permunita. Atque haec sunt, Princeps Illustrissime, quae de Alifone nostro a Romanis scriptoribus sunt prodita. Consequentibus temporibus, vt seignius Romani in Germania Magna bella gesserunt, ita minorem dedere scribendi materiam. Siquidem hoc ipso anno, quo Alifonem obsidione liberatum esse dixi, Germanicus post insignem victoriam, quam ad Visurgim, in campo Idistauiso, non longe a Minda, de Arminio reportauit, a Tiberio fortissimum iuuenem, vt loquitur Tacitus, specie honoris, amoliri cupiente, in urbem reuocatur. Ibi cum proximo anno C. Caelio, L. Pomponio Coss de Germanis triumphasset, missus in orientem, non multo post, dolo Pisonis interijt. Interea res Germaniae per praefectos Tiberius sic administrabat, vt, ne cui bellum permitteret, etiam damna dissimularet, fatius arbitratus rebellium

gentes,

[Tacitus
an. 2.]

Ibid.

[Tacit. l.
4. Ann.
[Ann. 2.]

gentes, quando Romanæ ultioni consultum sit
 internis discordiis relinqui. Neque nihil in hoc Ti-
 berius vidit. nam post discessum Germanici, inter Cheru-
 scos, & Maroboduum graue bellum exarsit, & postea inter
 eosdem Cheruscas, & Chattos tantæ inimicitia, vt alicubi
 Tacitus, eos æternum discordare, scripserit, vt interea [Ann. II.]
 Hermundurorum cum iisdem Chattis proelia, & Bructe-
 rorum, atq; Ansibariorum excidia silentio præteream. In-
 ter hæc Germanorum dissidia, tantisper Aliso præsijs Ro-
 manorum tenebatur, donec Claudius Imperator, vt est a-
 pud Tacitum, C. Valerio Asiatico. M. Valerio Messalla Coss. [Annal. II.]
 qui erat à condito Alifone Sextus, & quinquagesimus, ad
 eò nouam in Germanias vim prohibuit, vt referri
 præsidia cis Rhenum iuberet. Præerat tum Germaniæ
 cum exercitu L. Domitius Corbulo vir veteris disciplina
 militaris obseruantissimus, & maximis postea rebus in O-
 riente gestis immortalem famam consecutus. Is igitur in i-
 pso aditu præclarorum operum, ad quæ jam pro nominis
 Romani gloria se accinxerat, non modò reducere exerci-
 tum, sed Alifonem quoque, & quacumq; in vltiore Ger-
 mania Romani loca tenuerant, præsijs nudare coactus
 est. Itaque deinceps præclare Romani secum agi existi-
 marunt, si Germanos transitu Rheni prohiberent. Quid
 quod Panegyristes quidam ausus est dicere coram Maxi- [Paneg.
 miano, & Constantino, posterioribus falso de antiquis Im- Max. &
 peratoribus traditum visum fuisse, quod trans Rhenum. Constât.]
 signa barbaris gentibus intulissent. Quò maior est gloria
 tui Alifonis, Princeps Illustrissime, habuisse in hibernis Ro-
 manas legiones, hic jus dixisse tot consulares, tot ornamē-
 tis triumphalibus insignes viros, hic bella administrasse il-

M los ex

los ex Augusta domo nobilissimos imperatores, quorum
 ea fuerit virtus, vt etiam posteris supra fidem esse videre-
 tur.

CAPUT XIII.

In quorum potestatem venerit Ali-
 fo à Romanis desertus.

QUID verò, Romanis aquilis cis Rhenum redu-
 ctis, Alifone factum est? Videtur enim certum, &
 exploratum, minimè vacuum, ac desertum esse
 derelictum, sed abscedentibus Romanis immi-
 grasse Germanos, aut, quod verisimilius, dirutum instau-
 rasse. Neque enim fieri potuisset, vt ad nostram vsque
 ætatem Romanum Alifonis nomen retineret, nisi jam in-
 de à Romanorum ex his oris discessu, ab aliquo populo cul-
 tus esset, atque celebratus. Quid quod jam ante docui con-
 uenisse etiam Alifonem, & sedes in eo fixisse Germanos, q̄
 sanè libenter in tantis, & tam crebris inter vicinas gentes
 simultatibus faciebant, quòd à bellorum iniurijs Roma-
 norum essent præsidio tutiores. Eadem eis fuit, Romanis
 quoque digressis, causa colendi, & muniendi Alifonis. erat
 enim, vt jam demonstraui in medio multarum gentium, q̄
 infestis sæpe armis inter se dimicabant. nam, vt alias taceã,
 Bruçteri, quorum extremos audiuius ex Tacito prope ab
 Alifone consedis, circa exordia principatus Traiani prope
 funditus à vicinis deleti sunt. Quis ergo populus Alifo-
 nem tenuit? nempe idem qui hanc regionem. Ac superio-
 ribus quidem annis, Drufo rem gerente, vt diximus, in hac
 Luppia ripa Sicambri incolebant, quos Tiberius postea,
 quòd belli aduersus Romanos auctores ac principes fuis-
 sent, transportauit in Galliam. Versatur verò in quæstione
 apud

[Tacitus
 de morib.
 Germ.]

apud eruditos, num Sicambri stirpitus ex his oris excisi sint, an verò nonnulli remanserint? Qui vltos remansisse negant Taciti partim silentio se tuentur, partim verbis. Silentio, quòd Germaniæ populos accuratissimè percensens, nunquam postea Sicambros in hac regione collocat, quàm sunt translati in Galliam. Verbis, quia disertè excisos esse [Ann. 12.] confirmat. quomodo verò excisi si vlli restabant? Qui contra sentiunt grauem habent suæ opinionis auctorem Strabonem, qui suam Geographiam Tiberio imperante scribebat, cùm necdum extinctum esset illud Germanorum belli fulmen Arminius. nam Libro septimo eius etiam viuentis, & cum Romanis bella gerentis meminuit. mortuus [Ann. 2.] est autem Arminius, vt ex Tacito clarum est, M. Silano, L. Norbano coss. viginti & amplius annis post deditos Tiberio Sicambros. Is igitur, eodē libro septimo, sic ait: **Huius partis** (Germaniæ) **populos Romani partim in Galliam traduxerunt: reliqui migrauerunt in penitiores Germaniæ partes, vt Marfi: sed & Sicambrorum exigua restat portio.** Idem eodem libro commemorat à Germanico, inter alios Germaniæ principes, ductum in triumphum Deudorigem principem Sicambrorum. Fuerunt igitur Sicambri in Germania, cùm eam administraret Germanicus. non ergo omnes à Tiberio translati. Postea verò quàm Francorum in his terris nomen exortum est, quid illustrius Sicambri? Quoties eorū Iornandes, Claudianus, Sidonius, alij meminerunt? Quod Tacitus eorum non meminerit, respondent non pugnare cum Strabone, qui exiguam portionem fuisse ait, quam Tacitus meritò in integri populi numero habendam non putauit. Quod idem excisos memoret, ex eo non consequi vt nulli manserint. nam & Bructeros ab eodem excisos per-

liberi, & Anfiuarios, quod iuuentutis erat, caecos; imbel-
 lem aetatem in praedam diuisam esse. Et tamen Bruetero-
 rum, & Anfiuariorum nomen, posteriorum quoque seculorum
 [Lib. 2.] memoria celebratur. Quid? nonne ausus est Velleius scri-
 bere, à Tiberio, post cladem sub Varo acceptam ocysus p-
 sperrimo euentu excisam esse Germaniam? num
 ideo nullos Germanos Germanico, cum quibus bellum
 gereret, reliquit? Habent igitur, qui Strabonem sequun-
 tur, quo se tucantur, neque sibi eripi sinant, etiam deserenti-
 bus has oras Romanis, fuisse à veteribus illis Sicambri-
 bus, qui Alifonem colerent. Quod si apud quempiam plus aliorum,
 quam Strabonis valebit auctoritas, nihil tamen ille de Ali-
 fonis dignitate decerpit. Nam etsi negent mansisse veteres
 illos Sicambros, fatentur tamen ab Vspetibus & Tencte-
 ris, qui vacuam, vt aiunt, eorum regionem adierint, vsurpa-
 tum postea fuisse gloriosum, & veterum memoria inclytum
 Sicambrorum nomen. In ea regione cum fuerit Alifo, in-
 ter vtrosque conuenit venisse in eorum potestatem Sicam-
 brorum, qui Rhenum postea transgressi, atque ad Vahalim,
 & Mosam longè lateque primum dominari, ad extremum sub-
 iugata Gallia, reuersi in Magnam Germaniam, vnde exie-
 rant, ac tandem euersis Turingis, amplissimum Francorum
 [Otto Fri] regnum fundauerunt, quod Caroli Magni tempore, à Bul-
 [sin l b. 5.] garis, seu Illyrico vsque ad Hispanos, à Danis vsque
 [cap. 32.] ad Calabros pertinebat. Hoc regnum qui primi tenuerunt,
 è Sicambri fuisse, fidem facit D. Remigius, qui eorum
 regem Clodoueam salutaribus aquis expiaturus, sic eum
 [Greg. Tu] affatus dicitur: mitis de pone colla Sicamber: & Venantius
 [ro. l 2 c. 31.] Fortunatus, qui sic alloquitur Charibertum regem:
 [Lib. 6. 4.] Cum sis prognatus clara de stirpe Sicamber.
 Huic igitur tam inclytæ genti seruiuit derelictus à Roma-
 nis Ali-

ris Aliso, quem equidem reor caput gentis interea fuisse, dum Romani, tametsi nulla in hac vltiore Germania praesidia habebant, tamen Rheno propinquiores agros militum pecoribus, atq; armentis vendicabant, & veteres colonos adire cupientes armis arcebant. Tunc enim Sicambri nostri tantisper se his remotioribus ab Rheno locis tuebantur, & discordantibus caeteris Germaniae populis, paulatim crescebant, easque vires induebant, quibus non modo deinde Romanos Rheno arcerent, verum etiam cum ijs in Romano solo de orbis terrarum imperio dimicarent. Quam ad rem plurimum eis contulisse Alisonis opportunitatem mecum fatebitur, qui conditionem eorum temporum, locorumque considerabit. Siquidem nulla res deteriorem faciebat Germanorum fortunam, quam intestinae dissensiones ac bella. Itaq; Tacitus de ijs loquens, pronunciat: Virgentibus imperij fati, nihil jam praestare fortunam maius posse, quam hostium discordiam. Ea demum discordia sublata est, exorto primum in his regionibus Francorum nomine, siue ea, ut volunt quidam, vna primum gens litto- ralis fuit, quae caeteras postea in societatem traxit, siue, ut alij, omnes haec gentes ictis inter se pro summa rei foederibus, hoc sibi pulcherrimum a studio libertatis Francorum cognomentum asciuerunt. Illud certissimum est gentes plerasque omnes, quae inter Francicas a veteribus nominantur, in hac regione, quam hodie Westphaliam vocamus, sedes primum habuisse, ut Salios, Ansuarios, Attuarios, Chamauos, Bructeros, ac denique Sicambros nostros. His gentibus cum videamus in Romani imperij terras transgressis Sicambros imperitasse, proximum est ut credamus eos quoq; primos illius tantae coitionis, & conjunctionis duces, ac principes fuisse. Nimirum quod Dru- sus fecerat, ut ad domandos, & continendos in potestate

[Tacitus
13.
Ann.

[in lib. de
moribus
Germ.

[Alciat.
Lib. de
form.
Imp. Ro.
Philipp.
Cluueri
Germ. An-
tiq. Lib 3.
c. 20.

populi Romani tot bellicosos VVestphaliae populos (sic enim loquamur, tametsi necdum VVestphalia dicebatur) hoc castellum in medijs eorum finibus collocaret, idem existimo plurimum profuisse Sicambrijs, qui illud post id locorum obtinuerunt, ad eosdem populos communis belli societate colligandos.

CAPVT XI.

De occupato a Saxonibus Alifone,
& Origine Paderbornæ.

Lib. 27.

IN ITA illa circa Gallieni tempora, populi olim discordes, Franci sunt appellati, quibus, vt ait Marcellinus, confines erant Saxones, gens primum vltra Albim sita, vt ex Ptolemæo discimus, sed quæ deinde adiunctis sibi Cauchis, si Zosimo credimus, Iuliani temporibus

Lib. 3.

In vita Hieronionis.
apud Turon. l. 1. c. 9.

ad Visurgim vsq; dominabatur. Ab horum finib. vsq; ad Rhenum quæcumq; gentes habitabant, Franci dicti, & eorum regio D. Hieronymo, Sulpitio Alexandro, & in veteri tabula itineraria Valentiniæ ætate descripta, quæ Amplissimi, & optime de litteris meriti Viri Marci Velseri ope prodijt in lucem; Francia nominatur. Ac principio quidem, cum, vt opinor, imbecillioribus singuli viribus erant, Franci & Saxones coniunctis consilijs, & opibus piraticam in Rheno, ac mari exercentes Romanorum terras infestabant. Deinde, vbi seorsim satis vtraq; gens sibi posse visa est, Franci terrâ, quod Sicambri nostri, & ceterorum pleriq; equitatu valebant: Saxones mari rem gerere cœperunt. Ac Franci quidem tandem aliquando transgressi Rhenum sedes in Romano fixerunt solo, & post multa prælia, subiugata Germania prima, vbi est Moguntiacum, & Belgica secunda in qua Sueffiones, Catalaunum, Ambiani, circa annum Domini CCCCLVI. ad extremum in Gallia conserunt.

Sidon. Apollin. in panegy. Auiti.

derunt. Horum prosperam fortunam æmulati Saxones, à
 à tergo consecuti, transito Visurgi, regiones, è quibus illi
 migrauerant, occuparunt. Neque tamen credibile est ita
 Francos excessisse, vt nulli remanserint. Nam vt alios ta-
 ceam Bruçteri, quos inter Francorum populos Eumenius,
 & Sulpitius Alexander numerant, longo post interuallo
 Boructuarij dicti, demum circa annum CHRISTI
 DCCVIII, vt testatur Venerabilis Beda, cum eis CHRIS-
 TI Euangelium afferre cœpisset S. Suibertus, à Saxonib⁹
 sunt deuicti. Transierunt quoque in Saxonicum nomen
 Angriuarij, quos postea Angarios dixerunt. Itaq; neque
 Sicambros planè deseruisse Alifonem, vt vacuum ingre-
 rentur Saxones, equidem adducor vt credam, sed potius
 condendæ Paderbornæ Saxonibus causam dedisse. Id
 priusquam explanem, video mihi necessario confutandas
 quorundam de origine Paderbornæ opiniones. Nam qui
 nobis tabulas Ptolemæi egregie illustratas ediderunt, cum
 inter Germaniæ oppida Teuderium repperissent, non du-
 bitarunt confirmare esse Paderbornam. At Teuderium, &
 Theudurum Antoninus vocat, non in Germania magna,
 sed in aduersa Rheni ripa fuisse, ex ipsa itineris ratione, quã
 Antoninus persequitur, alij satis liquidò demonstrarunt.
 Nihil igitur Teuderium ad Paderbornam. Alijs visum est
 Paderbornam suam originem Carolo Magno debere, qui
 annem è tribus fontibus hoc loco ortum, à Pado illo no-
 bili Galliæ Cisalpinæ fluuio, cui tres item sint fontes Pade-
 ram appellarit. Verùm Paderbornæ nomen antiquius
 esse Carolo magno, liquet ex epistola S. Ludgeri ad Xixfri-
 dum episcopum, vbi inter rebelles Saxones meminit Ogel-
 li Oesterbach de Paderborne, qui cum anno DccLxxviii.
 hoc est, proximo à suscepta fide & baptismo, pugnaret con-
 tra Carolum, essetq; eius atas aduentu illius in has oras ve-
 tustior,

[Panegy.
 Cōstant.
 [apud Tu-
 ron. lo.
 cit.
 [Lib. 5. ca.
 12.

[Philipp⁹
 Clucri⁹
 12. Germ.
 Ant cap.
 18.

[Gregor.
Turon. l.
4. hist.
Francorū
c.7]

tustior, non potuit Paderbornæ nasci, neque à Paderborna nomen ferre, si primum à Carolo condita fuisset, vel appellata. Neque id Gobelinus Persona confirmare audeat. Nam quod adiungit ab iis Saxonibus, qui Longobardos, duce Alboino in Italiam, comitati, se ab ijs circa annum Domini DLXX. seiunxerunt, ædificatam, vel nominatam esse Paderbornam, longius etiam abest à vero. Nam illos ex Italia profectos, arma intulisse in Gallias, ibiq; à Mummulo Francorum duce fractos, atque subactos, retrò vnde venerant recessisse legimus, nusquam verò, in has oras remigrasse. Sed hæc hæctenus. Nunc, vt institui, quid de origine Paderbornæ sentiam, explicabo. Quòd plerisque in rebus vsu venire solet, vt vnus interitus, alteri præbeat nascendi locum, id Paderbornæ accidisse iudico. Saxones enim cum à Visurgi profecti se primum his regionibus intulerunt, vt paullò ante ostendi, non vacuas hominibus reppererunt. Quare tametsi Sicambri, ceterique populi, tot copijs in Romani populi terras vltra Rhenum traductis, pristinas suas vires acciderant, tamen non vsque eo fracti erant animis, vt loca munitione, & frequentia populi nobilitata, vltrò aduenientibus hostibus indefensa traderent. Huius generis cum esset Aliso, toto eo tractu, qui inter Visurgim, & Alisonem iacet, non magno negotio in ditione redacto, facile est suspicari ab Alifone, primam esse Saxonibus iniectam moram. Interea dum opperiuntur, dum se suaque Sicambri, vltrò, vel armis compulsi dedant, videtur illa loci amoenitas, & vbertas elegantissimorum fontium, in qua castra fecerant, quamuis barbaros id temporis Saxonum animos permouisse, vt in eo loco Urbem conderent. Quoniam verò veteres in numero multitudinis pleraque nomina quarta vocali terminabant, quæ nos per secundam efferimus (dicebant enim thi engelon, thi heiligō, thi bron-

non,

non, seu bornon) & iucundissimos hos tres nostros fontes Patherbrunnon visum erat nominare, idcò Vrbi ipsi idem est nomen inditum. Sed quid sibi vult illud Pather? Col- ligimus enim sic à maioribus enunciatum esse, quòd ita crebrò scriptum reperiamus, nimirum cùm lingua Ger- manica veterem illam suam asperitatem retineret. quem- admodum enim paullatim articulum thi mollius pronun- ciarunt dic, ita ex Pather fecerunt Pader. Testatur Gobeli- nus à Pado deriuatum, qui vt ait, ex tribus fontibus si- bi inuicem prope surgentibus ad pedes Alpium in vnum alueum concurrentibus oriatur. quæ de- scriptio non congruit cùm ijs quæ à Strabone, Plinio, Pro- lemæo, Leandro Alberto de origine Padi memorantur. Sed faciamus non spectatam esse in hac appellatione tam accu- ratam similitudinem, si cui id sequi libebit, dicet à Pado fa- ctam esse Paderam, quemadmodum brachium Padi, quod est ad Rauennam, Padusam dictum accepimus. Reperitur quoque scriptum Padesbronnen, vbi videri possit dedu- ctum nomen ab eadem origine atq; ipsum Padi vocabulū. Refert enim Plinius ex Metrodoro, Padum nomen acce- pisse ab arbore picea, quæ multa circa fontem, quæ Gallicè Pades dicatur. Verum vnde Saxonibus nostris, quos eo tempore quasi more ferino vixisse ait Venantius, ea erudi- tio, & cognitio linguarum? Equidem malim fateri nescire me, vnde illud Pather, in nomine Patherborna, perinde at- que obscurum est quid sibi velit mimigarna, in nomine Mimigarnafordæ, quo aliquot sæculis dicta fuit ea VVest- phaliæ Vrbs, quam hodie Monasterium nuncupamus. præ- fertim cum illa à Pado deriuatio nullius è veteribus aucto- ritate nitatur. Romanis certè hi fontes, Luppia fontes perinde dicebantur, atque ille Luppespringensis, atque ad-

[Annales
Canisiani
an. 777.]

[Lib. 3. c. 16]

[Lib. 3. 7.]

[Vide Go-
belinum.]

N

cò qui

eò qui nobis Padera est non alius ac Luppia, quanquã nec-
 dum condita Paderborna, antequam ars aliquid molire-
 tur, non videantur nostri fontes in vnum alueum fuisse
 collecti, sed temerè, vt casus ferebat, per subiectos campos
 lapsi se in Luppiam intulisse. Eò factum est, vt cum Sicam-
 bri vetus Luppia nomen his fontibus tribuerent, Saxones
 eius appellationis ignari nouum, ijs vocabulum attribue-
 rint. postea verò occupato Alifone, didicerunt à Sicambris
 Luppia nomen: hãsit tamen ijs fontibus, quos prius in-
 potestatem redegerant, nouum Padera nomen. Quocirca
 cum antea duo tantum amnes ad tuam arcem, Princeps Il-
 lustrissime, confluere dicerentur, deinceps tres sunt nume-
 rati, cum reuera Luppia, & Padera vnus, atque idem sit flu-
 uius.

CAPVT XII.

Instauratum videri Alifonem à D. Carolo Magno.

POTITI Alifone Saxones, omnique circa eum re-
 gione, secunda fortuna elati, ausi Francorum vesti-
 gijs insistere, deuinctis sibi belli societate Thuring-
 is, Rhenum & ipsi transcendunt, rati idem sibi in-
 Francos licere, quod illis in Gallos, aliosque Romani Im-
 perij populos licuisset. Ea res Francos coegit arma retrò in-
 Saxones Thuringosq; conuertere, donec exciso florentissi-
 mo Thuringorum Imperio, Saxones vectigales facerent.
 Contigit hoc anno CHRISTI DXXVII. Quo ex tem-
 pore nunquam desierunt Saxones, sæpe excusso Francorũ
 iugo, ad libertatem eniti, donec à Carolo Magno Franco-
 rum rege, antequam à Leone III. Pontifice Maximo, qui
 Paderbornæ fuerat, Imperator Populi Romani renuncia-
 retur,

[Gregor.
 Turon. l.
 3 c. 7. l. 4.
 c. 10.]

retur, bello pressi simul Frācorum imperium, simul CHRIS-
 TI religionem amplecterentur. In eo bello non dissimili
 causā atque olim Drusus, castellum hoc ipso loco Carolus
 videtur condidisse. Cū enim Saxones denuò Francis re-
 bellassent, eosque jam vlturus Carolus VVormatia prope-
 raret, illi perterriti, inquit Regino, ad locum vbi Lippa [Lib. 2.]
 oritur venerunt, ibi se suamq; patriam Regi tra-
 diderunt, & sponderunt se Christianos esse de-
 bere. Tunc Rex vnā cum Francis restaurauit He-
 resburgk castrum, & aliud castrum super Lippā,
 vbi venientes Saxones vnā cum vxoribus, & par-
 uulis innumerabilis multitudo baptizati sunt.
 Non possum ijs assentiri, qui hoc posterius castrum procul
 collocant à Luppia fontibus. In annalibus enim, qui Astro-
 nomo tribuuntur, hæc Saxonum deditio, & baptismus eo-
 dem propemodum loco describitur, vbi Carolo obuiam
 venerunt, hoc est ad Luppia caput. Sic enim habent:
 Ad fontem Luppia veniens, immensam illius per-
 fidi populi multitudinem, velut deuotam & sup-
 plicem, ac quasi erroris sui veniam poscentem in-
 uenit. Cui cū & misericorditer ignouisset, &
 eos, qui se Christianos fieri velle affirmabant, ba-
 ptizari fecisset, datis & acceptis pro fide seruanda
 fraudulentis eorundem promissionibus, obsidib.
 quoque quos imperauerat receptis, Eresburgo
 castro, quod dirutum erat, restaurato, alioque cas-
 tello super Lippiam extructo, & in vtroque non
 modico præsidio relicto, ipse in Galliam reuer-

fus, in villa Haristallo hiemauit. Ex his constat primum
 cipro Saxones, haud procul à fonte Luppiae, Carolo supplic-
 ces esse factos, atque eodem prope loco magnam partem,
 esse baptizatos. Deinde hunc baptismum ad nouum illud
 castellum celebratum esse. id enim, praeter Reginonem, dif-
 fertè affirmant Annales Canisiani. Ex quibus concluditur
 hoc castellum prope à Luppiae fontibus abfuisse. Quoniam
 tamen super Luppiam situm esse dicitur, non ideo sentien-
 dum super eum riuum fuisse, qui Luppespringae oritur. Ne-
 que enim is riuus, vt testatur Gobelinus, vnquam absolute
 Luppia dicitur. Deinde pugnat cum Caroli consilio. Siqui-
 dem ante eius aduentum Saxones fusi fugati erant à Fran-
 cis, vsq; ad flumen (inquit Regino) quod Lippa dicitur. Eo-
 dem postea itinere eos persequenti Carolo, vt bellum pro-
 fligaret, super idem flumen castellum ponere visum est, eo
 loco vbi & amnem ipsum haberet in potestate, & transitu
 per riuos, ex quib; ipse oritur, intercluso, rebellibus popu-
 lis spem omnem adimeret se ad arma congregandi. Est igitur
 Carolus aduersus Saxones idem consilium secutus, qd
 olim hoc ipso loco contra Sicambros Druso placuerat. Ex
 quibus apparet cum tam propinquum fonti Luppiae fue-
 rit, & tamen Luppiae, vbi jam flumen dici potest, non riuus,
 impositum, non alibi hoc castellum fuisse, quam vbi Dru-
 sianus Aliso steterat, ad Luppiae, Alisonisque confluentes.
 Hunc ipsum locum equidem crediderim significari, quo-
 ties consequentibus annis Carolus cum exercitu ad eum
 locum venisse memoratur, vbi Luppia confurgit. vt ANNO
 DCCLXXX apud Reginonem: Carolus Saxoniam
 ingressus ad Heresburgk venit, & inde ad locum,
 vbi Lippa confurgit, & ibi synodum tenuit. & ite-
 rum biennio post, Coloniam veniens Rhenum trá-
 sijt.

fuit, & Synodum tenuit, vbi Lippa confurgit, vbi
 omnes Saxones conuenerunt, excepto rebelle
 VVidikindo. Illuc etiam venerunt legati Go-
 defridi regis Nortmannorum, & Altdeni, & Hof-
 mundus, necnon etiam legati Auarorum missi à
 Cacano, & Inguno. Peracto placito reuersus est
 rex in Franciam. Hæc Regino. Hic non est nobis anxie
 quarendum, vbi fuerit Caroli exercitus, cum ad Luppia
 fontem castra fecisse dicitur. nihil enim dubito, quin cum
 omnem campum fuerit complexus, qui vtrisque Luppia
 fontibus, & eorum confluentibus continetur. id quod ho-
 dieq; ostendunt ingentia aggerum, vallorum, fossarum ve-
 stigia, quæ jam inde à Caroli memoria, in ijs, quos dixi, fini-
 bus, passim visuntur. Vbi verò ipsemet Carolus interea se
 tenuerit, id video non absurde queri posse. Sanè reputanti
 eos conuentus, quorum, ex Reginone, meminimus, nemi-
 ni veniet in mentem alibi Carolum, quàm in loco aliquo
 munitiori, tantisq; rebus gerendis appposito, diuersatum,
 esse. Atqui nullus eius temporis auctor, alium locum
 munitum in eo tractu fuisse prodidit, atque castellum, qd
 nuper ad Luppiam exædificarat. hic igitur morabatur Ca-
 rolus, cum ad fontem Luppia venisse memoratur. cuius
 rei non leue indicium est, quod ante hoc conditum castel-
 lum, nunquam, vti sæpe postea, ad locum vbi Luppia
 confurgit, venisse dicatur. Qua in re scriptores Franci-
 carum rerum, Romanos sunt imitati. Quemadmodum e-
 nim illi quod ad confluentes Luppia, & Alifonis Drusus
 contra Sicambros castellum posuerat, id illi ad caput Lup-
 pia positum dixerunt, quod non longè suprà Luppia pri-
 mùm iusti annis nomen ferre possit: ad idem exemplum,

qui res gestas Caroli sunt persecuti, tunc illum ad fontem Luppia peruenisse scripserunt, cum exercitu à fontibus ad confluentes tendente, ipse eodem quo olim Drusus loco sedem fixerat. Itaque, Princeps Illustrissime, tuus Aliso primùm in potestate fuit Romanorum, deinde Sicamborum, qui Francorum fuerunt nobilissimi, tum Saxonum, ac denique iterum ad Francos redijt, quo tempore simul à Romanis receptus videri potest, quandoquidem eo tempore Romanum imperium ad Francos est Pontificis Maximi auctoritate translatum.

CAPVT XIII.

Aliso sedes Episcoporum Paderbornensium.

Verumenimuerò satis jam diu Aliso noster Martis, & Bellonæ domicilium fuit. Vindicandus est aliquando Religioni, & Sapientiæ. id factum est, cum tui, Princeps Illustrissime, maiores, huius Urbis Antistites, stabilem sibi in eo sedem constituerunt. Quanquam, vt est semper difficile ab eo loco diuelli, in quo sis multum diuque versatus, ne tum quidem prorsus belli tumultibus caruit. Nam vt taceam sæpenumero cum alios Antistites, tum teipsum, Princeps Illustrissime, Reip. causâ ad arma compulsus, princeps maioribus tuis huc migrandi causâ Martis perpetua pedisequa, & comes Discordia videtur fuisse. Antea siquidem in Vrbe sua Paderborna, apud Cathedralē Ecclesiam habitabant, quo tempore ciuium erga suos Præsules amor, & reuerentia tanto eis præsidio erat, vt vallum, turesq; minimè requirerent. At postquam ab ijs illa sacrosancta dignitas contemni cœpit, grauesque sunt motus aduersus Ecclesiasticum ordinem excitati,

excitati, faciendum visum est, ut ab eorum iniurijs semoti, huius se arcis præsidio tuerentur. Annum, quo id factum sit, non habeo certum dicere. Suspicio tamen circa annum partæ salutis M. C C. Certè Otto Ritbergensis, qui anno M. C C L X V I I. ad Paderbornensem Cathedram est euectus, in hac se arce tenebat, dicebaturque vulgò eodem, quo hodie nomine, fortasse, quòd in veteris arcis Carolinæ vestigijs esset collocata. Eam deinde ciuium eruptione incensam, & prope complanatam Henricus Spiegelius Episcopus restituit, ac, nisi fallor, Carolum IV. Imperatorem, qui hac iter habebat in vltiorem Saxoniam, in ea accepit hospitio, anno M. C C C L X V. quamquam Gobelin^m verba legenti potius videatur mansisse Paderbornæ. c. 72. & 6.

✕
 Nostra verò memoria, Princeps Illustrissime, dignam veteri illa nominis sui gloria speciem hæc arx aliquando est cōsecuta, postquam ingenti sumptu in hanc abs te amplitudinem, excelsumque exadificata, fossis, & turribus communita, laxis, elegantibusque conclauibus, pomariis, hortis, fontibus ornata est. Itaque quamuis splendido, angustoque principi accipiendū est idonea. Sed nullam illa, inter tam multa, præstantius te ipso ornamentum habet, neq; vnquam æquè beata, quàm, te domino, fuit. Tenuerint illam quondam Drusi, Tiberij, Germanici, sed illi arma ex ea in omnes vicinas oras circumferebant, sed terrorem intentabant, sed luctuosas vbiq; pugnas, & strages edebant. Tuus, Illustrissime Princeps, Aliso nihil habet durum, nihil asperum, sed in eo Clementia in subditos, obseruantia erga finitimos dynastas, de omnibus bene merendi voluntas habitat. Denique quid potest in ea domo esse non pacatū, & mite, in qua eo tempore, quo vicinia, necdum positis armis, vel præteritas clades deplorat, vel formidat imminentes, de Academia fundanda consilia agitantur, propagandisq;

[in vitis
Pontif. in
Adriano.]

disque bonis litteris, quæ germanæ pacis filia, atque alumna, non nisi in dulci otio, & summa rerum omnium tranquillitate acquiescunt? Crede mihi, Princeps optime, Carolus ipse Magnus, DEVS bone! quantus Imperator! felicior, te Principe, Alifonem esse ducit, quàm se Saxones inde armorum formidine subiugante. Quod enim illi optare potius, quàm sperare licuit, id te nunc affecutum videt. Quò enim illius mens assiduò esset intenta, satis ostendit anno CHRISTI DCCLXXII. cùm, paucis etiam Saxonum ad CHRISTVM traductis, Adriano I. Pontifice, Romam profectus, partem aliquam Saxoniam (Luitprandi Ticiensis verba sunt) in prouincia VVestphalia, quam ad fidem Christianitatis conuertit, vt ipse iam prædictus Papa præcepit, & docuit, secunda feria Paschæ, in basilica S. Petri Apostoli, inter cætera quæ ad manum Papæ offerebat, Deo in sacrificium obtulit. Vide ne, Princeps optime, in quo religiosissimi Caesaris curæ & cogitationes omnes euigilarint? In eo videlicet vt VVestphalam vniuersam ad CHRISTVM adiunctam, in Beati Petri, eiusq; successoris potestate collocatam, DEO immolaret. Sed quantum interest inter rudem, agrestemq; populum, & omnibus ingenij ornamentis excultum, tanto est tuum, Princeps Illustrissime, Caroli sacrificio præstantius. Cuiusmodi enim VVestphalam Carolus DEO consecrabat? nonne recens è tenebris emergens, & etiam caligantem, ac, nisi metu retineretur, eodem rursus præcipitaturam? Tibi verò, Princeps Illustrissime, quale, & quam DEO iucundum munus licet offerre? tot lectissimos adolescentes, qui modò litteris in hac tua Academia operantur, quique consequentibus sæculis operabuntur: qui non modò ipsi salutarem doctrinam combibunt, sed

fed alios quoque erudire, & aliud ex alio sacrificium possunt accendere. quod quidem sacrificium DEO gratissimum totq; mortalibus salutare, jam inde ex eo tempore, cum primum hoc instituendæ Academiæ consilium, in hoc tuo Alifone, iniisti immortalem tibi apud DEVM, & homines gloriam conciliat.

C A P V T XIV.

Gratiæ nomine ciuitatis Paderborn.

QUO magis æquum est Paderbornenses, grates, & laudes immortales DEO Opt. Max. habere, atque agere, qui te huic Ecclesiæ difficillimis temporibus Theodorum, id est diuinum quoddam, & cæleste donum largitus est. Si enim tunc immortalis quodam se beneficio affectos profitentur, cum Caroli imperio huc missi sunt, qui primis eos salubris doctrinæ elementis erudirent, quanto est hoc maius atque splendidius, tua Princeps ope perfectum esse, vt Diuinæ Sapientiæ, & omnium, quæ illi famulantur, Disciplinarum Templum esset Paderborna? Itaq; quod disertissimus Iudæorum Philo prædicabat de Athenis, eas esse in Græcia, quod sit pupilla in oculo, & mens in anima, idem nunc, tuo, Princeps Optime beneficio celebrabitur, de Paderborna: eam esse **Lumen, Mentemq; VVestphaliæ.** Hinc enim illa accerset, qui populum de superiore loco in templis erudiant, qui sacris tribunalibus præsideant, qui Ecclesias, qui cœnobias gubernent. Hic illi diuinarum, humanarumq; rerum scientiam haurient: hic in luce doctorum hominum suæ eruditionis, & virtutis specimen dabunt: hic promeritis titulis, & decoris insignibus cohonestabuntur, eritque dubium plusne Paderborna dignitatis afferat VVestphaliæ, tales

tales fingendo, atque formando, an VVestphalia Paderborna, ijs, quos illa perfecerit, munera honoresq; mandando. Ipsa verò quantum inde fructum capiet, cum similiter atque his suis salubribus fontibus, omni scientiæ vbertate circumfluet? Numquam illa præterea vsque eò se transfuersam trudi sinet, vt ab homine omnium rerum honestarum ignaro, & bardo, templum, aram, suggestum teneri, absterri plebem à religione maiorum, diuelli ab imperio, & auctoritate Principis, & Antistitis sui, diuina, & humana violari patiatir. Fuerunt hæc Ignorantiæ facinora, quæ Rebellionem, Temeritatem, Furorem perpetuos habet satellites. At verò postquam tua, Princeps Illustrissime, insigni illa caritate qua illius vbique salutem, & commodum, nusquam tuum quæstum sequeris, congesti sunt, vt cum Apostolo loquar, carbones super caput eius, atque demum, ne vnquam ad pristinas tenebras reuolueretur, hanc ei quasi immortalis lucis officinam comparasti, iubet nos diuina Benignitas, & Sapientia, à qua hæc tam certa præsidia prouisa sunt, omnia de ea, quæ volumus, polliceri. Licet verò, vt nunc quidem est, iusto pauciores hoc tantum tuum, beneficium, quanti par est, æstiment, viuet tamen, ac vigebit in memoria posteritatis sempiterna. Noli enim diffidere in paucis annis, Paderbornam ad eius ætatis gloriã posse reuocari, cum totius prope, vt i narrauimus Septemtrionis lux quadam erat, & magistra. Ibi demum cognoscet quam eximia fuerit tua voluntas, quã salutaria consilia, quã immortalia merita. At modò, tametsi apud paucos, vt dixi, hæc eo sunt pondere quo oportet, tamen pauci illi maximas tibi, & suo, & infelicium illorum, qui minus intelligunt, nomine gratias agunt, Deumq; precantur ex animo, vt quando nõ proinde, ac mereris gratia tibi habetur ab hominibus, ipse tanto hanc iacturam pluribus, vberibusque præmijs inter mortales, caelestesq; compenfet.

Finis Libri Secundi.

PANE.